

Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Strzelecka 29

74 - 320 Barlinek

tel./fax. (95) 74 60 014

e-mail: sekretariat@opsbarlinek.pl

www.barlinekops.pl

ul. Strzelecka 29
74 - 320 BARLINEK
tel. 95 7461 441; 601 051 543

URZĄD MIEJSKI w BARLINKU

Data wpływu

Data rejestracji

11. 08. 2026

11. 08. 2026

Nr15404..... zał.

Podpis

Nasz znak: OPS.4300.482.2026.AM

Burmistrz Barlinka

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Barlinku w załączeniu przekazuje projekt uchwały w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Barlinek na lata 2026 - 2028 celem akceptacji i przedłożenia Radzie Miejskiej w Barlinku

DYREKTOR
Ośrodka Pomocy Społecznej

Aneta Michalak
Aneta Michalak

Hpt. 13. 08. 2026. Gf
RD → RM RM
Gf

Barlinek, 11 sierpnia 2026 r.

**UCHWAŁA NR/2026
RADY MIEJSKIEJ W BARLINKU
z dnia sierpnia 2026 r.**

**w sprawie przyjęcia
Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Barlinek na lata 2026–2028**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2026 r. poz. 662) w związku z art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz. 49z późn. zm.) Rada Miejska w Barlinku uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Barlinek na lata 2026–2028, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr LXXIV/504/2024 Rady Miejskiej w Barlinku z dnia 29 lutego 2024 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024–2026.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Barlinka.

§ 4 Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodziny. Ponadto, zgodnie z art. 179 ust. 2 ww. ustawy, rada gminy, biorąc pod uwagę potrzeby związane z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Na terenie Gminy Barlinek obowiązuje obecnie Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024–2026. W toku jego realizacji oraz na podstawie analizy aktualnych danych dotyczących sytuacji rodzin w Gminie Barlinek rozpoznano potrzebę aktualizacji kierunków działań oraz dostosowania lokalnego systemu wspierania rodziny do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Barlinek na lata 2026–2028 został opracowany w oparciu o aktualną diagnozę sytuacji rodzin, obejmującą dane dotyczące m.in. powodów korzystania z pomocy społecznej, sytuacji rodzin z dziećmi, pracy socjalnej, wsparcia asystenta rodziny oraz innych form pomocy realizowanych na rzecz rodzin. Program uwzględnia także wyniki badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców oraz uczniów, co pozwoliło na dokładniejsze rozpoznanie aktualnych potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym.

Nowy Program w większym stopniu koncentruje się na wzmacnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin, rozwijaniu kompetencji rodzicielskich, zwiększaniu dostępności poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego, wspieraniu zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałaniu przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy oraz rozwijaniu współpracy instytucjonalnej na rzecz rodziny.

Szczególne znaczenie nadano również działaniom służącym zapobieganiu umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej oraz wspieraniu rodzin biologicznych w taki sposób, aby możliwe było stworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny. Program zakłada również rozwój działań reintegracyjnych, specjalistycznego wsparcia rodzin oraz skuteczniejszą współpracę podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin.

Przyjęcie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 jeszcze w 2026 r. pozwoli na wdrożenie zaktualizowanych kierunków działań odpowiadających aktualnie rozpoznanym potrzebom mieszkańców oraz zapewni ciągłość i spójność lokalnego systemu wspierania rodziny. Jednocześnie nowy Program zastąpi dotychczas obowiązujący Program na lata 2024–2026.

Mając na uwadze powyższe, podjęcie niniejszej uchwały jest zasadne.

**Gminny Program Wspierania
Rodziny dla Gminy Barlinek
na lata 2026-2028**

Spis treści

Rozdział I Otoczenie prawne.....	3
1.1. Podstawa prawna Programu.....	3
Rozdział II Wspieranie rodziny	5
2.1. Rodzina jako wartość.....	5
2.2. Zmiany społeczne a funkcjonowanie rodziny	6
2.3. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka w funkcjonowaniu dziecka i rodziny	6
2.4. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej	8
Rozdział III Wspieranie rodziny w Gminie Barlinek	12
3.1. Główne przesłanki korzystania ze wsparcia OPS	12
3.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną	13
3.3. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.....	14
3.4. Piecza zastępcza i działania na rzecz rodzin biologicznych.....	16
3.5. Problemy uzależnień w rodzinach objętych wsparciem	16
3.6. Przeciwdziałanie przemocy domowej	17
3.7. Wnioski z diagnozy sytuacji rodzin	17
Rozdział IV Wspieranie rodziny w Gminie Barlinek według badań ankietowych	18
4.1. Wnioski z badań ankietowych wśród mieszkańców.....	18
4.2. Wnioski z badań ankietowych wśród uczniów	19
4.3. Podsumowanie badań i rekomendacje	21
Rozdział V Analiza SWOT.....	22
Rozdział VI Adresaci Programu.....	24
Rozdział VII Realizatorzy Programu.....	25
Rozdział VIII Program Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026 - 2028....	26
Rozdział IX Zakładane rezultaty	38
Rozdział X Realizacja i finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026–2028.....	39
Rozdział XI Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026–2028.....	40

Rozdział I

Otoczenie prawne

1.1. Podstawa prawna Programu

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny w Barlinku na lata 2026–2028 przygotowano na podstawie art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49) w myśl, którego do zadań własnych Gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich programów wspierania rodziny.

Ponadto zgodnie z art. 179 ust. 1 podanej ustawy, w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt, burmistrz, prezydent składa Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań. Natomiast zgodnie z normą wyrażoną w ust. 2 art. 179 rada Gminy, biorąc pod uwagę potrzeby, o których mowa w ust. 1, uchwała gminne programy wspierania rodziny.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 poz. 49),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1673)
- Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 636 ze zm.),
- Ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 639 ze zm.),
- Ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 881),
- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2026 r., poz. 236 z późn.zm.),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r., poz. 383),
- Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2025 r., poz. 46 ze zm.),
- Ustawę z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2025 r. poz. 1071),

- Ustawę z dnia 17 listopada 1964 Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r., poz. 1568 z późn.zm.),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz.U. 2023 r. poz. 1870),
- Ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. 2024 r. poz. 1829).

Rozdział II

Wspieranie rodziny

2.1. Rodzina jako wartość

Rodzina jest jedną z najstarszych i najważniejszych instytucji społecznych, która odgrywa kluczową rolę w kształtowaniu postaw, wartości i więzi międzyludzkich. Pełni funkcje wychowawcze, emocjonalne i socjalizacyjne, będąc pierwszym środowiskiem, w którym człowiek uczy się norm społecznych, zasad współżycia i budowania relacji z innymi ludźmi. W tym sensie rodzina stanowi fundament dla rozwoju osobistego i społecznego każdego członka. To właśnie w rodzinie kształtuje się poczucie bezpieczeństwa, odpowiedzialności oraz umiejętność radzenia sobie z trudnościami życia codziennego. Prawidłowo funkcjonująca rodzina sprzyja harmonijnemu rozwojowi dzieci i młodzieży, wzmacnia kompetencje społeczne oraz wpływa na jakość życia całej społeczności lokalnej. Jednocześnie trudności pojawiające się w rodzinie, takie jak konflikty, uzależnienia, przemoc czy problemy wychowawcze, mogą wpływać na funkcjonowanie dzieci i młodzieży w szkole, relacje społeczne oraz poziom bezpieczeństwa i integracji w środowisku lokalnym.

Pomimo zachodzących zmian społecznych i cywilizacyjnych rodzina nadal pozostaje podstawowym środowiskiem wsparcia i budowania więzi społecznych.

Wartości rodzinne — takie jak poczucie bezpieczeństwa, troska o drugą osobę czy wzajemny szacunek — nadal pozostają istotne, choć ich przejawy mogą przyjmować nowe formy. Współczesna rodzina funkcjonuje w realiach szybkiego tempa życia, częstych zmian zawodowych oraz powszechnego dostępu do technologii, co może osłabiać codzienną bliskość i spontaniczne kontakty. Dlatego coraz większego znaczenia nabiera świadome budowanie relacji oparte na dialogu, empatii i uważności na potrzeby każdego członka.

Wyzwania te skłaniają rodziny do poszukiwania nowych sposobów wzmacniania więzi poprzez wspólne rytuały, regularne rozmowy, odpowiedzialne korzystanie z mediów cyfrowych czy stwarzanie przestrzeni do wyrażania emocji i opinii. Wartości rodzinne nie zanikają, lecz przekształcają się, dostosowując do współczesnych warunków, w których równowaga między życiem zawodowym a prywatnym staje się trudniejsza do utrzymania.

W takiej perspektywie kluczowe jest tworzenie atmosfery, w której każdy członek rodziny czuje, że jego głos ma znaczenie, a trudności są rozwiązywane wspólnie. Rodzina, która świadomie pielęgnuje relacje, wzmacnia poczucie przynależności, zwiększa odporność na

kryzysy i staje się przestrzenią dającą wsparcie, stabilność i możliwość rozwoju mimo dynamicznych zmian zachodzących we współczesnym świecie¹.

2.2. Zmiany społeczne a funkcjonowanie rodziny

Rodzina jako podstawowe środowisko wychowania i rozwoju człowieka, ulegała na przestrzeni lat znacznym przemianom. Z dawnych modeli opartych na wyraźnym podziale ról i hierarchii – w których dominującą pozycję zajmował mężczyzna, a obowiązki kobiety koncentrowały się na sferze domowej – stopniowo przekształciła się w strukturę bardziej partnerską, elastyczną i otwartą na zmiany społeczne. Rozwój gospodarczy, wzrost aktywności zawodowej kobiet oraz zmiany kulturowe przyczyniły się do innego rozumienia odpowiedzialności rodzinnych oraz większego znaczenia relacji opartych na współpracy, wzajemnym wsparciu i bliskości emocjonalnej.

Współczesna rodzina funkcjonuje jednak w warunkach nowych wyzwań. Intensywny rozwój technologii, szybkie tempo życia, presja osiągnięć i dominujący konsumpcjonizm wpływają na sposób organizowania codzienności i budowania więzi. Coraz częściej to urządzenia elektroniczne przejmują funkcje towarzyszenia dziecku, co może prowadzić do osłabienia bezpośrednich kontaktów i trudności w komunikacji. Widać również narastającą potrzebę równowagi obowiązków zawodowych i rodzinnych oraz świadomego dbania o jakość relacji².

Zmieniające się warunki społeczne sprawiają, że wsparcie dla rodzin nabiera szczególnego znaczenia. Program Wspierania Rodziny ma na celu wzmocnienie rodziców w ich codziennych rolach, wspieranie budowania stabilnych i bezpiecznych relacji oraz tworzenie warunków, w których rodzina – niezależnie od swojej struktury – może prawidłowo funkcjonować i rozwijać się.

2.3. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka w funkcjonowaniu dziecka i rodziny

W literaturze pedagogicznej podkreśla się, że rozwój dziecka oraz jego zachowania są w dużej mierze kształtowane przez warunki, w jakich funkcjonuje rodzina. Autorzy wskazują, że środowisko domowe może zarówno wspierać prawidłowy rozwój, jak i przyczyniać się do powstawania trudności wychowawczych. W tym kontekście wyróżnia się **czynniki ryzyka**, które zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań problemowych, oraz **czynniki**

¹ Mariański, Janusz. „Rodzina jako wartość podstawowa w świadomości młodzieży szkolnej”. *Copernicus Political and Legal Studies*, t. 2, nr 2, 2023, s. 80–102, <https://doi.org/10.15804/CPLS.2023207>.

² S. Romanowska-Jonio, Rodzina w kontekście zmian społeczno-kulturowych w świetle badań własnych, *Wychowanie w Rodzinie*, t. XXXI (2/2024),

chroniące, które wzmacniają odporność dziecka i sprzyjają jego prawidłowemu funkcjonowaniu³.

Czynniki ryzyka

Czynniki ryzyka to takie elementy środowiska rodzinnego, które utrudniają prawidłowy rozwój dziecka i mogą prowadzić do zaburzeń emocjonalnych, trudności szkolnych czy zachowań destrukcyjnych. W artykule zwraca się uwagę, że należą do nich m.in.:

- brak stabilności emocjonalnej w rodzinie,
- niski poziom wsparcia i zaniedbywanie potrzeb dziecka,
- nadmierny stres i napięcia między członkami rodziny,
- niewłaściwe wzorce zachowań przekazywane przez dorosłych,
- nieumiejętność radzenia sobie z konfliktami,
- nieprzewidywalność środowiska wychowawczego,
- zaburzone relacje pomiędzy rodzicami,
- niewystarczająca kontrola i zainteresowanie życiem dziecka.

Obecność wielu czynników ryzyka jednocześnie może znacząco obniżać poczucie bezpieczeństwa dziecka oraz zwiększać podatność na zachowania problemowe.

Czynniki chroniące

Czynniki chroniące to zasoby rodziny i środowiska, które pomagają dziecku rozwijać się prawidłowo mimo trudności. W tekście wskazano, że szczególne znaczenie mają:

- ciepłe, wspierające relacje z opiekunami,
- poczucie bezpieczeństwa i przewidywalności w rodzinie,
- jasne, spójne normy i zasady,
- uważność dorosłych na potrzeby i emocje dziecka,
- konstruktywna komunikacja i otwartość w rozmowie,
- wsparcie w budowaniu kompetencji społecznych,
- pozytywne wzorce zachowań oferowane przez dorosłych,
- wzmacnianie poczucia wartości i sprawczości dziecka.

Czynniki chroniące przeciwdziałają skutkom czynników ryzyka i budują odporność dziecka na wyzwania, z którymi może się mierzyć w domu, szkole lub środowisku rówieśniczym.

³ P. Jusko (2024). Czynniki ochronne i czynniki ryzyka w komunikacji rodzinnej ujęte w procesie oceny ryzyka zagrożenia dziecka. *Praca Socjalna*, 3(39), 5–27. DOI: 10.5604/01.3001.0054.7129.

2.4. Formy wspierania rodziny oraz zasoby systemu pieczy zastępczej

Asystent rodziny to osoba, która prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Jeden asystent otacza opieką w tym samym czasie nie więcej niż 15 rodzin, a jego praca nie może być łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie Gminy, w której ta praca jest prowadzona.

Zakres zadań asystenta rodziny obejmuje cztery obszary:

- bezpośrednią pracę z rodzicami,
- bezpośrednią pracę z dziećmi,
- działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny,
- organizację własnego warsztatu pracy⁴.

Zadania asystenta rodziny określa art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:⁵

1. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
2. opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
3. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
4. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
5. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
6. udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
7. wspieranie aktywności społecznej rodzin;
8. motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
9. udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
10. motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
11. udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;

⁴ Za: J. A. Malinowski, Role, funkcje i zadania asystenta rodzinnego, w: A. Żukiewicz (red.) Asystent rodzinny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki do wsparcia, Wyd. Impuls, Kraków 2011, s. 10.

⁵ art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 49)

12. podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
13. prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
14. prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
15. dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
16. monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
17. sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
18. współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
19. współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub Grupą Diagnostyczno-Pomocową lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Rodzina zastępcza jest to rodzinna forma pieczy zastępczej zapewniająca dziecku opiekę oraz wychowanie w warunkach, które są maksymalnie zbliżone do warunków rodzinnych.

Może być ona:

- **spokrewniona** jest tworzona przez małżonków lub osoby, które są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (pradziadkowie, dziadkowie, siostra, brat);
- **niezawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (krewni i powinowaci, niespokrewnieni);
- **zawodowa** rodzina tworzona jest przez małżonków lub osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Otrzymuje wynagrodzenie za sprawowaną opiekę. W rodzinie może przebywać do 3 dzieci;
- **zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej o charakterze interwencyjnym. Jednocześnie może w rodzinie przebywać maksymalnie 6 dzieci. Czas przebywania wynosi 4 miesiące, jednakże w szczególnych przypadkach czas może zostać wydłużony do 8 miesięcy;
- **zawodowa specjalistyczna** jest to forma rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszczone są dzieci na podstawie ustawy o postępowaniu nieletnich, którzy wymagają szczególnej opieki ze względu na niepełnosprawność lub sytuację życiową (np. małoletnie matki z dziećmi).

Rodzinny dom dziecka stanowi formę rodzinnej pieczy zastępczej, w której umieszcza się maksymalnie ośmioro dzieci. Tę formę opieki mogą prowadzić zarówno małżonkowie, jak i osoby niepozostające w związku małżeńskim, zapewniając dzieciom warunki możliwie najbardziej zbliżone do rodzinnych.

Rodzina wspierająca to rodzina, która pomaga innym rodzinom mającym trudności w opiece i wychowaniu dzieci, w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w kształtowaniu podstawowych umiejętności społecznych. Współpracuje ona z asystentem rodziny, wspierając działania na rzecz poprawy funkcjonowania rodziny.

Rodzina pomocowa pełni z kolei rolę czasowego opiekuna dla dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, gdy rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka z różnych przyczyn nie mogą sprawować nad nim bieżącej opieki.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej jest jednostką lub podmiotem odpowiedzialnym za koordynowanie i wspieranie wszystkich form pieczy rodzinnej, w tym za przygotowanie kandydatów oraz monitorowanie jakości sprawowanej opieki.

Pieczka zastępcza to forma czasowej, a niekiedy długoterminowej opieki nad dziećmi pozbawionymi właściwej opieki rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy odbywa się z reguły na podstawie postanowienia sądu, choć w sytuacjach nagłych decyzję o zabezpieczeniu dziecka mogą podjąć także uprawnione służby lub sami rodzice — zawsze z późniejszą weryfikacją sądu, który podejmuje ostateczną decyzję o dalszym losie dziecka. Termin „piecza zastępcza” oznacza, że dziecko pozbawione właściwej opieki rodziców powinno otrzymać miejsce zapewniające mu domowe warunki — zarówno w formie rodzinnej, jak i instytucjonalnej — którego podstawowym celem jest zapewnienie mu bezpieczeństwa, stabilizacji i niezbędnego wsparcia. W Polsce standardy pieczy zastępczej określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i wydane na jej podstawie akty wykonawcze. Jak pisze A. Kwak, M. Rymśa „nowe podejście do opieki zastępczej nad dzieckiem zakłada prymat rodziny nad opieką zastępczą, prawo dziecka do wychowywania się w rodzinie naturalnej i obowiązek udzielania przez pomoc społeczną wsparcia dla rodziny w wypełnianiu zadań w stosunku do dziecka. Przyjmuje się zasadę tymczasowości opieki zastępczej, przy czym „tymczasowość” odnosi się do charakteru pobytu dziecka poza rodziną — do momentu powrotu do rodziny naturalnej. Chodzi tym samym o reintegrację dziecka za rodziną, o zapobieżenie jego częstemu przechodzeniu z jednej placówki do drugiej. (...) Jednym z bardzo ważnych szczegółowych rozwiązań jest wymóg współpracy realizatorów różnych form opieki zastępczej z rodziną biologiczną wychowanka”⁶.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza stanowi instytucjonalną formę pieczy zastępczej, w której dzieci częściowo lub całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej otrzymują

⁶ Anna Kwak, Marek Rymśa, System opieki zastępczej w Polsce — ocena funkcjonowania na przykładzie procesu usamodzielniania wychowanków, Analizy i opinie, Nr 68 (12/2006) Instytut Spraw Publicznych, s. 3.

całodobową opiekę i wsparcie wychowawcze. Funkcjonują różne typy takich placówek, m.in. socjalizacyjne, interwencyjne oraz specjalistyczno-terapeutyczne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego typu rodzinnego również zapewnia całodobową opiekę i wychowanie, jednak działa w warunkach bardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego. Może w niej przebywać do 8 dzieci, a także młode osoby, które osiągnęły pełnoletność, pozostając nadal w pieczy zastępczej.

Placówka wsparcia dziennego to forma pomocy, której głównym celem jest wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny poprzez zapewnianie dzieciom bezpiecznego miejsca do rozwoju i aktywności. Placówki te mogą działać w różnych formach:

- **opiekuńczej** – zapewnia ona dziecku opiekę i wychowanie; pomoc w nauce; zorganizowanie czasu wolnego; zabawę, czy także zajęcia sportowe;
- **specjalistycznej** – organizuje dziecku zajęcia kompensacyjne, socjoterapeutyczne, korekcyjne, terapeutyczne, logopedyczne;
- **pracy podwórkowej** – realizując działania animacyjne oraz socjoterapeutyczne⁷.

⁷ Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Rozdział III

Wspieranie rodziny w Gminie Barlinek

3.1. Główne przesłanki korzystania ze wsparcia OPS

Najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w latach 2022–2024 były długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo. Obie przesłanki pozostawały dominującymi przyczynami korzystania ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej, choć w analizowanym okresie odnotowano stopniowy spadek liczby osób objętych pomocą z tych powodów. Liczba osób korzystających ze wsparcia z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby zmniejszyła się z 302 osób w 2022 roku do 256 osób w 2024 roku, natomiast liczba osób objętych pomocą z powodu ubóstwa spadła z 252 do 213 osób.

Podobną tendencję zaobserwowano również w przypadku innych przesłanek przyznawania pomocy społecznej. Liczba osób korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności zmniejszyła się ze 168 osób w 2022 roku do 138 osób w 2024 roku. Spadek odnotowano także w odniesieniu do bezrobocia, które pozostaje jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację życiową mieszkańców – liczba osób objętych pomocą z tego powodu zmniejszyła się z 201 do 173 osób. Malejącą tendencję odnotowano również w zakresie bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, gdzie liczba osób korzystających ze wsparcia spadła z 19 do 12.

Na tle pozostałych przesłanek odmiennie kształtowała się sytuacja związana z problemem alkoholizmu. W 2023 roku liczba osób objętych pomocą z tego powodu wzrosła z 33 do 42 osób, jednak w 2024 roku nastąpił ponowny spadek do poziomu 30 osób. Zjawisko to wskazuje na utrzymującą się obecność problemów związanych z uzależnieniami wśród części rodzin korzystających ze wsparcia społecznego oraz potrzebę kontynuowania działań profilaktycznych i pomocowych w tym obszarze.

W analizowanym okresie na względnie stabilnym poziomie utrzymywała się liczba osób korzystających ze wsparcia z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa. W 2022 roku pomoc z tego powodu przyznano 44 osobom, w 2023 roku 47 osobom, natomiast w 2024 roku 42 osobom. Dane te wskazują na utrzymujące się zapotrzebowanie na wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacji związanej z opieką nad dzieckiem oraz realizacją funkcji rodzicielskich.

Analiza przedstawionych danych wskazuje, że pomimo obserwowanego spadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej z większości analizowanych powodów, nadal istotne znaczenie mają problemy zdrowotne, ekonomiczne oraz społeczne wpływające na

funkcjonowanie rodzin i gospodarstw domowych. Wymaga to dalszego prowadzenia działań wspierających, zarówno w formie pomocy materialnej, jak i pracy socjalnej oraz specjalistycznego poradnictwa, dostosowanego do indywidualnych potrzeb mieszkańców gminy.

Powody przyznania pomocy	2022	2023	2024
Ubóstwo	252	243	213
Długotrwała lub ciężka choroba	302	272	256
Niepelnosprawność	168	155	138
Bezrobocie	201	175	173
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	47	42
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	19	14	12
Alkoholizm	33	42	30

3.2. Charakterystyka rodzin objętych pomocą społeczną

W latach 2022–2024 zmniejszyła się liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej – z 501 rodzin w 2022 roku do 449 rodzin w 2024 roku. Jednocześnie wzrosła liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, z 475 do 503, co może świadczyć o intensyfikacji działań diagnostycznych i monitorujących sytuację rodzin. Łączna liczba rodzin objętych działaniami pomocy społecznej utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Szczególnie istotny jest systematyczny spadek liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej – z 123 rodzin w 2022 roku do 94 w 2024 roku. Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny wychowujące jedno lub dwoje dzieci, jednak w kolejnych latach również w tej grupie widoczny był spadek liczby rodzin korzystających ze wsparcia. Zmniejszyła się także liczba rodzin niepełnych objętych pomocą społeczną – z 65 w 2022 roku do 54 w 2024 roku.

Analiza struktury rodzin korzystających z pomocy społecznej wskazuje, że wsparcie kierowane jest przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, które z różnych przyczyn doświadczają trudności w codziennym funkcjonowaniu. Wśród rodzin z dziećmi dominowały gospodarstwa wychowujące jedno lub dwoje dzieci, choć zauważalna była również obecność rodzin wielodzietnych wymagających wsparcia. Na przestrzeni analizowanych lat utrzymywała się stosunkowo stabilna liczba rodzin wychowujących troje i więcej dzieci, co potwierdza

potrzebę uwzględniania ich specyficznych potrzeb w działaniach pomocowych. Dane wskazują również, że mimo ogólnego spadku liczby rodzin korzystających ze wsparcia, nadal istotną grupę odbiorców pomocy stanowią rodziny niepełne, które często wymagają kompleksowych działań wspierających zarówno w wymiarze materialnym, jak i społecznym.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną	2022	2023	2024
Rodziny, którym przyznano świadczenie	501	486	449
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	475	493	503
Razem	976	979	952
Rodziny z dziećmi ogółem	123	102	94
O liczbie dzieci:			
1	46	37	34
2	37	28	24
3	22	23	25
4	15	13	8
5	3	1	2
6	0	0	1
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	65	50	54
O liczbie dzieci:			
1	30	19	19
2	15	11	14
3	12	12	13
4 i więcej	8	8	8

3.3. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych realizowane jest przede wszystkim poprzez pracę socjalną, kontrakt socjalny oraz wsparcie asystenta rodziny. Działania te mają na celu wzmocnienie kompetencji rodzicielskich, poprawę funkcjonowania rodziny oraz ograniczenie ryzyka wystąpienia sytuacji skutkujących koniecznością zastosowania bardziej zaawansowanych form wsparcia dziecka i rodziny.

W analizowanym okresie wzrosło wykorzystanie aktywnych form pracy z rodziną. Liczba zawartych kontraktów socjalnych zwiększyła się z 3 w 2022 roku do 21 w 2024 roku. Równocześnie wzrosła liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny – z 19 rodzin w 2022 roku do 22 rodzin w 2024 roku. Systematycznie rosła także liczba osób i rodzin korzystających

z pracy socjalnej, z 395 w 2022 roku do 456 w 2024 roku. Interwencja kryzysowa była stosowana sporadycznie – odnotowano jeden przypadek w 2023 roku.

Korzystający z pomocy i wsparcia	2022	2023	2024
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	3	15	21
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	19	17	22
Praca socjalna	395	447	456
Interwencja kryzysowa	0	1	0

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny utrzymywała się na zbliżonym poziomie, przy czym najwyższą wartość odnotowano w 2024 roku. Wzrosła również liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny – z 8 w latach 2022–2023 do 10 rodzin w 2024 roku. Liczba rodzin kierowanych do pracy z asystentem przez pracownika socjalnego była stabilna i wynosiła od 15 do 17 rodzin rocznie. W 2024 roku zakończono pracę z 4 rodzinami, podczas gdy w 2023 roku nie odnotowano żadnego zakończenia współpracy. Powody zakończenia pracy obejmowały przede wszystkim osiągnięcie założonych celów oraz inne przyczyny, takie jak przeprowadzka rodziny.

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny	2022	2023	2024
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	19	17	22
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	8	8	10
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	17	15	17
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę:	3	0	4

osiągnięcie celów	1	0	2
Zaprzestanie pracy przez rodzinę	1	0	0
brak efektów	0	0	0
inne np. przeprowadzka	1	0	2

Działania na rzecz rodzin realizowane są we współpracy z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny, w szczególności sądem, placówkami oświatowymi, ochroną zdrowia, Policją oraz organizacjami wspierającymi rodzinę.

3.4. Piecza zastępcza i działania na rzecz rodzin biologicznych

Istotnym elementem systemu wspierania rodziny jest piecza zastępcza, której celem jest zapewnienie dziecku opieki i wychowania w sytuacji, gdy rodzina biologiczna nie jest w stanie właściwie realizować swoich funkcji. Podejmowane działania ukierunkowane są przede wszystkim na zapobieganie sytuacjom skutkującym koniecznością umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną oraz na wzmacnianie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej szczególne znaczenie ma współpraca z rodziną biologiczną, której celem jest poprawa jej funkcjonowania oraz stworzenie warunków umożliwiających powrót dziecka do środowiska rodzinnego. Działania te realizowane są między innymi poprzez pracę socjalną, wsparcie asystenta rodziny oraz współpracę z podmiotami odpowiedzialnymi za organizację pieczy zastępczej.

3.5. Problemy uzależnień w rodzinach objętych wsparciem

Jednym z problemów występujących wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej jest alkoholizm. W latach 2022–2024 pomocą społeczną z tego powodu objęto odpowiednio 33, 42 oraz 30 osób.

Uzależnienia mogą wpływać na osłabienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny, pogorszenie sytuacji materialnej gospodarstwa domowego oraz zwiększenie ryzyka występowania konfliktów rodzinnych i problemów wychowawczych. Z tego względu działania wspierające rodzinę obejmują również współpracę z podmiotami realizującymi zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, poradnictwa specjalistycznego oraz wsparcia terapeutycznego.

3.6. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Ważnym elementem lokalnego systemu wspierania rodziny są działania ukierunkowane na przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ochronę osób doznających przemocy.

Działania w tym obszarze realizowane są we współpracy wielu podmiotów, w szczególności jednostek pomocy społecznej, Policji, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, sądu oraz innych instytucji działających na rzecz rodziny. Istotną rolę pełni Zespół Interdyscyplinarny, którego zadaniem jest koordynowanie współpracy podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej, diagnozowanie problemów oraz inicjowanie działań pomocowych i profilaktycznych.

Procedura „Niebieskie Karty” stanowi jedno z podstawowych narzędzi reagowania na przypadki przemocy domowej. W ramach lokalnego systemu wsparcia prowadzone są również działania informacyjne, edukacyjne i profilaktyczne skierowane do rodzin, dzieci i młodzieży.

3.7. Wnioski z diagnozy sytuacji rodzin

Analiza danych wskazuje, że wśród problemów występujących w rodzinach korzystających z pomocy społecznej dominują długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność oraz alkoholizm. Pomimo obserwowanego spadku liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej nadal występują trudności wymagające systematycznego wsparcia instytucjonalnego.

Rosnąca liczba kontraktów socjalnych, wzrost liczby osób objętych pracą socjalną oraz utrzymujące się zapotrzebowanie na wsparcie asystenta rodziny wskazują na konieczność dalszego rozwijania aktywnych form pomocy rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze. Istotne znaczenie dla skuteczności podejmowanych działań ma również współpraca międzyinstytucjonalna obejmująca obszar wspierania rodziny, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy domowej oraz profilaktyki uzależnień.

Rozdział IV

Wspieranie rodziny w Gminie Barlinek według badań ankietowych

Badania zostały przeprowadzone metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Celem badania było ustalenie aktualnej sytuacji rodzin zamieszkałych na terenie Barlinka. W badaniu wzięło udział 94 osoby, a w tym 95% kobiet oraz 5% mężczyzn oraz 143 uczniów, z czego 59% to kobiety, natomiast 41% to mężczyźni.

4.1. Wnioski z badań ankietowych wśród mieszkańców

- Badani mieszkańcy zostali zapytani o problemy społeczne rodzin, które uważają za najważniejsze na terenie Barlinka. Na pierwszym miejscu znalazł się alkoholizm (39%), niezaradność życiowa (38%), bezrobocie (27%), brak ofert rodzinnego spędzania wolnego czasu (26%), niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego (24%).
- Wyniki badania wskazują, że najważniejszą potrzebą rodzin w środowisku lokalnym jest ułatwienie dostępu do usług psychologicznych (45%), organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje dla osób poszukujących pracy (32%), utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla rodzin borykających się z problemami (29%), ułatwienie dostępu do rehabilitacji (28%), organizacja wydarzeń sportowych i kulturalnych (26%).
- Respondenci najczęściej wskazywali, że najmniej satysfakcjonujące wsparcie dla rodzin w gminie dotyczy przeciwdziałania alkoholizmowi (37%) oraz ochrony zdrowia (34%). Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także ograniczania bezrobocia (23%) oraz przeciwdziałania narkomanii (22%), co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań społecznych i profilaktycznych w tych obszarach. Mieszkańcy zwracali również uwagę na niewystarczające wsparcie rodzin wielodzietnych (19%), zapobieganie bezdomności oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (po 18%). Mniej osób wskazywało na problemy związane z przeciwdziałaniem ubóstwu (15%) i wsparciem osób starszych (13%), choć także te kwestie zostały zauważone przez część respondentów. Najrzadziej jako niezadowolające oceniano działania związane z ochroną macierzyństwa (5%), wspieraniem rodzin niepełnych (7%) oraz zapewnieniem opieki w żłobkach (9%).
- Zapytano także ankietowanych mieszkańców jakie formy wsparcia rodziny są najbardziej potrzebne. 54% respondentów wskazało na pomoc finansową, 45% na zajęcia

psychologiczne oraz 26% na grupy wsparcia dla rodziców/opiekunów przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

- 20% badanych uważa, że oferta opieki w żłobkach w Gminie Barlinek nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. 28% uważa przeciwnie, a 52% nie wie.
- 49% badanych mieszkańców uważa, że oferta opieki przedszkolnej w Gminie Barlinek zaspokaja potrzeby mieszkańców. 14% wskazuje przeciwnie, a 37% nie wie.
- 33% mieszkańców ocenia dobrze ofertę w zakresie edukacji w Gminie Barlinek, 43% - dostatecznie, 17% - niedostatecznie, natomiast 7% - nie ma zdania w tej kwestii.
- Najważniejszymi problemami społecznymi dzieci i młodzieży na terenie Barlinka według badanych są przemoc rówieśnicza (67%), brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%).
- Respondenci za najważniejszy problem społeczny dzieci i młodzieży na terenie gminy uznali przemoc rówieśniczą, którą wskazało aż 67% badanych. Istotnym problemem jest również brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%), co może wpływać na poczucie bezpieczeństwa i rozwój młodych ludzi. Część mieszkańców zwróciła także uwagę na brak pozytywnych wzorców i autorytetów (28%) oraz palenie papierosów i e-papierosów (26%). Wśród częściej wskazywanych problemów znalazł się również brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (23%) oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (19%). Rzadziej wskazywano takie zjawiska jak spożywanie alkoholu (18%), zażywanie narkotyków i dopalaczy (11%), zaniedbania socjalne (5%) oraz przemoc ze strony rodziców (3%).
- 65% ankietowanych mieszkańców czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, 20% twierdzi przeciwnie, a 15% nie wie.

4.2. Wnioski z badań ankietowych wśród uczniów

- 54% badanych uczniów deklaruje, że planuje zdobyć wyższe wykształcenie, 13% średnie ogólne lub zawodowe, matura oraz 12% wskazuje na zasadnicze zawodowe, bez matury oraz 21% nie wie, nie zastanawiało się nad tym.
- 65% badanych uczniów obecnie mieszka z rodzicami, 11% tylko z matką, 2% tylko z ojcem oraz 12% z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem.
- Uczniowie zostali zapytani o aktualną sytuację rodzinną. 65% posiada pełną rodzinę. 24% zaznaczyło odpowiedź: „rodzice rozwiedli się lub są w separacji”. 3% deklaruje, że jedno z rodziców nie żyje oraz 7% badanych uczniów deklaruje przebywanie w rodzinie zastępczej/w domu dziecka.

- 87% badanych uczniów czuje się bezpiecznie w domu.
- Uczniowie zostali zapytani o sytuacje, które mogą występować w ich środowisku rodzinnym. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 34% badanych wskazuje na codzienne palenie papierosów lub e-papierosów przez domowników, natomiast 9% uczniów deklaruje, że każdego dnia obserwuje spożywanie alkoholu w swoim otoczeniu. Niepokojące są również dane dotyczące atmosfery w domu – 21% uczniów przyznaje, że codziennie ktoś krzyczy lub podnosi głos, a 17% wskazuje na codzienne kłótnie między domownikami. Ponadto 19% respondentów zauważa, że w ich rodzinie każdego dnia pojawiają się sytuacje związane ze złością lub silnym zdenerwowaniem.
- Tylko 59% ankietowanych uczniów deklaruje, że czuje się w szkole bezpiecznie.
- Respondenci za najważniejszy problem w swoim środowisku uznali palenie papierosów i e-papierosów, które wskazało 41% badanych. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także spożywania alkoholu (31%) oraz zażywania narkotyków i dopalaczy (29%), co wskazuje na istotny problem związany z używkami wśród młodzieży. Tyle samo osób zwróciło uwagę na brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (29%), podkreślając potrzebę tworzenia bezpiecznych przestrzeni do integracji i aktywności społecznej. Istotnym problemem okazała się również przemoc rówieśnicza (27%) oraz niewystarczająca liczba placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (22%). Rzadziej wskazywano takie problemy jak niedożywienie i problemy z higieną (19%), brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (18%), zaniedbania ze strony rodziców (15%) oraz przemoc ze strony rodziców (10%).
- Uczniowie zostali zapytani o to, jakiego wsparcia i jakich działań najbardziej potrzebują w swoim środowisku lokalnym. Badani uczniowie najczęściej wskazywali potrzebę organizacji miejsca spotkań dla młodzieży, co zadeklarowało 47% respondentów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również organizacja obozów, kolonii i półkolonii (30%) oraz warsztaty profilaktyczne (22%), co pokazuje potrzebę aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego. Co piąty uczeń wskazał na potrzebę organizacji wyjazdów na basen oraz zapewnienia dostępu do psychologa w szkole (po 20%). Mniejsza grupa respondentów zwróciła uwagę na potrzebę większego dostępu do zajęć pozalekcyjnych i sportowych (po 13%), oczekując rozwijania zainteresowań i aktywności fizycznej. Także 13% uczniów wskazało inne potrzeby, co może świadczyć o zróżnicowanych oczekiwaniach młodzieży wobec działań realizowanych w ich środowisku lokalnym.

4.3. Podsumowanie badań i rekomendacje

Przeprowadzone badania wśród mieszkańców oraz uczniów Gminy Barlinek wskazują, że do najważniejszych problemów społecznych wpływających na funkcjonowanie rodzin należą alkoholizm, niezaradność życiowa, bezrobocie oraz ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego i specjalistycznego. Mieszkańcy zwracają również uwagę na potrzebę zwiększenia dostępności działań wspierających rodziny, w szczególności poradnictwa psychologicznego, rehabilitacji oraz aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy. Wyniki badań pokazują także potrzebę dalszego rozwijania lokalnej oferty integracyjnej, edukacyjnej, sportowej i kulturalnej skierowanej do rodzin.

Szczególnej uwagi wymagają problemy dotyczące dzieci i młodzieży. Zarówno mieszkańcy, jak i sami uczniowie wskazują na występowanie przemocy rówieśniczej, kontakt z używkami oraz niewystarczającą liczbę miejsc przeznaczonych do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego. Niepokojące są również sygnały dotyczące konfliktów rodzinnych, obecności alkoholu i papierosów w środowisku domowym części uczniów oraz stosunkowo niskiego poziomu poczucia bezpieczeństwa w szkole.

Wyniki diagnozy wskazują na konieczność dalszego rozwijania działań profilaktycznych skierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców, w szczególności w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy oraz zachowaniom ryzykownym. Istotne znaczenie ma również zwiększanie dostępności wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i całych rodzin.

Rekomenduje się ponadto rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, tworzenie miejsc sprzyjających integracji młodzieży oraz wspieranie inicjatyw służących budowaniu więzi społecznych. Ważnym kierunkiem działań powinno być także wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców, wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Uzyskane wyniki stanowią podstawę do planowania i realizacji działań społecznych odpowiadających na rzeczywiste potrzeby mieszkańców Gminy Barlinek oraz wskazują obszary wymagające szczególnej interwencji i dalszego rozwoju lokalnego systemu wsparcia rodzin.

Rozdział V

Analiza SWOT

Analiza SWOT jest narzędziem służącym do diagnozy sytuacji społecznej oraz oceny lokalnego systemu wspierania rodziny. Pozwala na całościowe spojrzenie na sytuację rodzin zamieszkujących gminę poprzez określenie mocnych i słabych stron środowiska lokalnego, a także identyfikację szans i zagrożeń wynikających z czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Dzięki temu możliwe jest uporządkowanie najważniejszych informacji dotyczących potrzeb mieszkańców, dostępnych zasobów oraz obszarów wymagających wsparcia i interwencji.

Przeprowadzona analiza umożliwia wskazanie potencjału instytucji i społeczności lokalnej w zakresie działań na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży, a także identyfikację problemów społecznych mogących utrudniać prawidłowe funkcjonowanie rodzin. Pozwala również określić czynniki sprzyjające rozwojowi działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających oraz te, które mogą ograniczać skuteczność podejmowanych działań.

Celem analizy SWOT jest wyznaczenie kierunków działań odpowiadających na rzeczywiste potrzeby mieszkańców oraz stworzenie podstaw do planowania skutecznej polityki społecznej w obszarze wspierania rodziny. Wyniki analizy stanowią podstawę do podejmowania działań ukierunkowanych na wzmacnianie rodzin, wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

<i>MOCNE STRONY (STRENGTHS):</i>	<i>SŁABE STRONY (WEAKNESSES):</i>
• Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezrobocia i niepełnosprawności. • Wzrost liczby kontraktów socjalnych, wskazujący na większe wykorzystanie aktywnych form wsparcia przez Ośrodek Pomocy Społecznej. • Wzrost liczby osób i rodzin objętych pracą socjalną. • Stabilne funkcjonowanie wsparcia rodzin i asystentury rodzinnej.	• Problem alkoholizmu wśród części mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. • Ograniczona dostępność usług psychologicznych i specjalistycznych. • Zjawisko przemocy rówieśniczej wskazywane w badaniu uczniów. • Brak miejsc spotkań dla młodzieży. • Używanie substancji psychoaktywnych deklarowane przez część uczniów uczestniczących w badaniu.

• Brak przypadków zakończenia współpracy z asystentem rodziny z powodu braku efektów w analizowanym okresie. • Wysokie poczucie bezpieczeństwa deklarowane przez mieszkańców uczestniczących w badaniu. • Wysokie poczucie bezpieczeństwa w domu deklarowane przez uczniów uczestniczących w badaniu. • Wysokie aspiracje edukacyjne deklarowane przez uczniów uczestniczących w badaniu. • Spadek liczby rodzin z dziećmi korzystających z pomocy społecznej.	• Niska ocena działań w zakresie ochrony zdrowia i przeciwdziałania uzależnieniom w opinii respondentów. • Konflikty i napięta atmosfera w części rodzin wskazywane w diagnozie. • Niższe poczucie bezpieczeństwa w szkole deklarowane przez część uczniów uczestniczących w badaniu.

SZANSE (OPPORTUNITIES):

- Rozwój usług psychologicznych, terapeutycznych i specjalistycznych.
- Tworzenie miejsc spotkań oraz przestrzeni aktywności dla młodzieży.
- Rozszerzanie oferty zajęć sportowych, edukacyjnych i profilaktycznych.
- Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację działań społecznych.
- Realizacja programów wspierających rodziny i rozwijających kompetencje wychowawcze rodziców.
- Rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin.
- Realizacja działań aktywizujących zawodowo mieszkańców.

ZAGROŻENIA (THREATS):

- Utrzymywanie się lub pogłębianie problemów związanych z uzależnieniami.
- Wzrost skali problemów zdrowotnych i psychicznych mieszkańców.
- Nasilanie się przemocy rówieśniczej i zachowań agresywnych.
- Ryzyko wykluczenia społecznego rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
- Narastanie problemów wychowawczych i opiekuńczych w rodzinach.
- Ograniczony dostęp do specjalistów i usług specjalistycznych.
- Ryzyko izolacji społecznej dzieci i młodzieży.
- Pogarszające się samopoczucie psychiczne młodych ludzi.

• Rozwój rehabilitacji oraz usług zdrowotnych. • Organizacja wydarzeń integrujących społeczność lokalną.	• Wzrost zapotrzebowania na pomoc społeczną i usługi wsparcia.

Rozdział VI

Adresaci Programu

Program skierowany jest do rodzin zamieszkujących teren Gminy Barlinek, przede wszystkim tych, które doświadczają trudności w codziennym funkcjonowaniu oraz w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Szczególną grupę odbiorców stanowią rodziny wychowujące dzieci, w których występują problemy społeczne, emocjonalne lub organizacyjne mogące negatywnie wpływać na prawidłowy rozwój dziecka i funkcjonowanie całej rodziny.

Program adresowany jest w szczególności do:

- rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej,
- rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze,
- rodzin dotkniętych przemocą domową lub innymi sytuacjami kryzysowymi,
- rodzin wymagających wsparcia specjalistycznego, w tym psychologicznego, pedagogicznego, terapeutycznego lub socjalnego,
- rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz występowaniem problemów wychowawczych,
- rodzin, w których istnieje zagrożenie umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej lub których dzieci już zostały objęte pieczą zastępczą.

Program zakłada również działania wspierające proces reintegracji rodziny, obejmujące odbudowę relacji rodzinnych, wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz podejmowanie działań umożliwiających powrót dziecka do środowiska rodzinnego.

Rozdział VII

Realizatorzy Programu

Koordynację oraz realizację Programu powierzono Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Barlinku, który podejmuje działania we współpracy z lokalnymi instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci, młodzieży i rodzin. Skuteczna realizacja założeń Programu wymaga współdziałania różnych służb oraz instytucji odpowiedzialnych za wsparcie społeczne, edukację, bezpieczeństwo i ochronę zdrowia mieszkańców.

Partnerami Programu są w szczególności:

- Placówka Wsparcia Dziennego,
- Komisariat Policji w Barlinku,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy,
- Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Barlinku
- Centrum Wsparcia Rodziny,
- „POMAGALNIA”,
- Poradnia Leczenia Uzależnień,
- Barlinecki Klub Abstynenta,
- Punkt Informacyjno–Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym
- Grupa wsparcia „AL-ANON”,
- Grupa wsparcia „AA”,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- „COGITO” Centrum Zdrowia i Rozwoju Edyta Miłucha,
- Punkt Pomocy Prawnej

Rozdział VIII

Program Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026 - 2028

Celem głównym wyznaczonym w Programie Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Barlinek jest wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich obowiązków, wspieranie rodzin w przewyższaniu sytuacji kryzysowych oraz podejmowanie działań zapobiegających umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej, a także tworzenie warunków sprzyjających powrotowi dziecka do rodziny biologicznej.

Realizacja celu głównego Programu będzie możliwa poprzez osiągnięcie wyznaczonych celów szczegółowych, odpowiadających na najważniejsze potrzeby i problemy rodzin zamieszkujących teren Gminy Barlinek. Podejmowane działania będą koncentrować się na wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin, rozwijaniu systemu wsparcia specjalistycznego, przeciwdziałaniu uzależnieniom i przemocy oraz tworzeniu warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży.

Skuteczna realizacja Programu wymaga współpracy oraz zaangażowania wszystkich instytucji, służb i podmiotów działających na rzecz rodziny, dzieci i młodzieży na terenie gminy. Istotną rolę odgrywać będzie współdziałanie jednostek organizacyjnych samorządu, placówek oświatowych, ochrony zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych oraz innych partnerów społecznych i lokalnej społeczności. Wspólne i skoordynowane działania mają służyć budowaniu spójnego systemu wsparcia, który umożliwi skuteczne reagowanie na pojawiające się problemy społeczne oraz poprawę jakości życia mieszkańców Barlinka.

**CEL SZCZEGÓŁOWY 1. WZMACNIANIE FUNKCJI OPIEKUŃCZO-
WYCHOWAWCZEJ RODZIN**

Cel operacyjny 1.1. Rozwijanie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez indywidualną pracę socjalną oraz poradnictwo specjalistyczne	Liczba rodzin objętych wsparciem	OPS, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Organizowanie warsztatów, szkoleń i spotkań edukacyjnych rozwijających kompetencje rodzicielskie i wychowawcze	Liczba warsztatów i uczestników	OPS, placówki oświatowe
Realizowanie poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego dla rodziców i opiekunów	Liczba udzielonych porad	OPS, poradnie specjalistyczne
Tworzenie grup wsparcia dla rodziców przeżywających trudności wychowawcze i rodzinne	Liczba grup wsparcia	OPS, organizacje pozarządowe
Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących prawidłowego rozwoju dziecka i budowania relacji rodzinnych	Liczba działań edukacyjnych	OPS, Placówki oświatowe,
Wzmacnianie współpracy rodziców z placówkami oświatowymi i instytucjami wspierającymi rodzinę	Liczba wspólnych inicjatyw	OPS, Placówki oświatowe,
Organizowanie konsultacji specjalistycznych oraz mediacji rodzinnych dla rodzin znajdujących się w kryzysie	Liczba konsultacji i mediacji	OPS, placówki ochrony zdrowia

Cel operacyjny 1.2. Wsparcie rodzin zagrożonych kryzysem i wykluczeniem społecznym		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez pomoc finansową, rzeczową i usługową	Liczba rodzin objętych pomocą	OPS
Realizowanie pracy socjalnej ukierunkowanej na poprawę funkcjonowania rodzin i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Liczba rodzin objętych pracą socjalną	OPS
Organizowanie pomocy żywnościowej, rzeczowej i materialnej dla osób najbardziej potrzebujących	Liczba osób korzystających z pomocy	OPS, organizacje pozarządowe
Tworzenie programów aktywizacji społecznej i zawodowej dla osób bezrobotnych i biernych zawodowo	Liczba programów i uczestników	OPS, PUP
Prowadzenie działań profilaktycznych dotyczących uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba działań profilaktycznych	OPS, GKRPA, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Wspieranie rodzin dotkniętych sytuacjami kryzysowymi poprzez zapewnienie specjalistycznej pomocy	Liczba rodzin objętych wsparciem	OPS, Zespół Interdyscyplinarny, Policja
Organizowanie konsultacji i poradnictwa dla rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym	Liczba udzielonych konsultacji	OPS, specjaliści

Cel operacyjny 1.3. Wspieranie rodzin w celu ograniczenia konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej oraz podejmowanie działań na rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez pracę socjalną oraz wsparcie asystenta rodziny	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych działaniami profilaktycznymi	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Współfinansowanie pobytu dzieci w rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej; wysokość środków przeznaczonych na współfinansowanie pobytu dzieci	OPS
Współpraca z rodzinami biologicznymi w zakresie poprawy funkcjonowania opiekuńczo-wychowawczego oraz odbudowy relacji rodzinnych	Liczba rodzin objętych współpracą	OPS, asystent rodziny
Podejmowanie działań wspierających powrót dzieci z pieczy zastępczej do środowiska rodzinnego	Liczba dzieci powracających do rodzin biologicznych	OPS, PCPR, koordynatorzy pieczy zastępczej

Organizowanie specjalistycznego wsparcia dla rodzin biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia specjalistycznego	OPS, poradnie specjalistyczne, Zespół Interdyscyplinarny
Monitorowanie sytuacji rodzin biologicznych oraz dzieci przebywających w pieczy zastępczej	Liczba rodzin objętych monitoringiem	OPS, PCPR
Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny	Liczba wspólnych działań i spotkań	OPS, PCPR, placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Podejmowanie działań reintegracyjnych służących wzmocnieniu więzi rodzinnych i poprawie funkcjonowania rodzin	Liczba działań reintegracyjnych	OPS, asystent rodziny, organizacje pozarządowe

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. ZAPEWNIENIE DZIECIOM I MŁODZIEŻY WARUNKÓW DO PRAWIDŁOWEGO ROZWOJU

Cel operacyjny 2.1. Rozwijanie oferty działań profilaktycznych i edukacyjnych		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Realizowanie programów profilaktycznych dotyczących uzależnień, przemocy i bezpieczeństwa w szkołach	Liczba programów profilaktycznych	OPS, Placówki oświatowe, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie warsztatów, prelekcji i spotkań dla dzieci i młodzieży dotyczących zdrowego stylu życia	Liczba warsztatów i spotkań	OPS, Placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny

Wspieranie działań promujących aktywność fizyczną, integrację społeczną i rozwój zainteresowań	Liczba kampanii i wydarzeń	OPS, Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Tworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Liczba zajęć i uczestników	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe
Organizowanie zajęć sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży	Liczba zajęć sportowych i kulturalnych	OPS, Placówki sportowe, placówki oświatowe
Realizowanie działań integracyjnych, wyjazdów i wydarzeń środowiskowych dla dzieci i młodzieży	Liczba wydarzeń integracyjnych Liczba uczestników	OPS, placówki oświatowe
Wspieranie inicjatyw młodzieżowych służących rozwojowi kompetencji społecznych i obywatelskich	Liczba inicjatyw	OPS, Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe
Rozwijanie dostępu dzieci i młodzieży do miejsc integracji i aktywnego spędzania czasu wolnego, w tym świetlic środowiskowych i wiejskich	liczba funkcjonujących świetlic i miejsc wsparcia dziennego, liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty świetlic, liczba organizowanych zajęć i inicjatyw środowiskowych.	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe, placówki wsparcia dziennego, organizacje pozarządowe, instytucje kultury.
Wspieranie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez zwiększanie dostępności działań edukacyjnych, społecznych i rozwojowych	Liczba przyznanych świadczeń i form wsparcia materialnego,	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, instytucje kultury,

	Liczba dzieci objętych pomocą stypendialną lub socjalną, Liczba uczestników zajęć wyrównawczych i wspierających rozwój zainteresowań, Liczba dzieci korzystających z dofinansowanych form wypoczynku, kultury, sportu i rekreacji.	placówki sportowo-rekreacyjne, wolontariusze.
Zwiększanie dostępności edukacji i wsparcia dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz dzieci z niepełnosprawnościami	Liczba dzieci objętych wsparciem specjalistycznym i edukacją integracyjną, Liczba uczniów korzystających z nauczania indywidualnego, Liczba działań związanych z likwidacją barier architektonicznych, Liczba dzieci objętych transportem i opieką w czasie dowozu do szkół.	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, podmioty działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cel operacyjny 2.2. Zwiększenie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie działań przeciwdziałających przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy	Liczba działań profilaktycznych	OPS, Placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Realizowanie programów edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa i odpowiedzialnych zachowań	Liczba programów Liczba uczestników	OPS, Placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie spotkań indywidualnych i grupowych z psychologiem, pedagogiem i terapeutą	Liczba spotkań	OPS, Placówki oświatowe, poradnie
Tworzenie i wdrażanie procedur reagowania na sytuacje kryzysowe w szkołach i środowisku lokalnym	Liczba wdrożonych procedur	OPS, Placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych skierowanych do rodziców i opiekunów	Liczba działań informacyjnych	OPS, Placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Wspieranie dzieci zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz problemami emocjonalnymi	Liczba dzieci objętych wsparciem	OPS, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie zajęć rozwijających kompetencje społeczne, emocjonalne i komunikacyjne dzieci i młodzieży	Liczba zajęć	OPS, Placówki oświatowe, organizacje pozarządowe

**CEL SZCZEGÓŁOWY 3. ROZWIJANIE SYSTEMU WSPARCIA
SPECJALISTYCZNEGO DLA RODZIN**

Cel operacyjny 3.1. Zwiększenie dostępności usług specjalistycznych		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie dostępu mieszkańców do poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego	Liczba osób korzystających z poradnictwa	OPS, poradnie, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie konsultacji terapeutycznych, prawnych i rodzinnych dla osób wymagających wsparcia	Liczba konsultacji	OPS, specjaliści, Zespół Interdyscyplinarny
Realizowanie działań wspierających zdrowie psychiczne dzieci, młodzieży i dorosłych	Liczba działań Liczba uczestników	OPS, Placówki ochrony zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
Tworzenie punktów konsultacyjnych i miejsc udzielania specjalistycznego wsparcia	Liczba punktów konsultacyjnych	OPS, Urząd Miejski
Wspieranie rodzin dotkniętych problemem uzależnień poprzez pomoc terapeutyczną i profilaktyczną	Liczba rodzin objętych pomocą	GKRPA, OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie bezpłatnej pomocy prawnej i obywatelskiej dla mieszkańców	Liczba porad prawnych Liczba osób korzystających	OPS, organizacje pozarządowe
Prowadzenie działań informacyjnych dotyczących dostępnych form pomocy i wsparcia	Liczba działań informacyjnych	OPS

Cel operacyjny 3.2. Rozwój współpracy instytucjonalnej na rzecz rodziny		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin	Liczba wspólnych działań	OPS, placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie spotkań, konsultacji i zespołów diagnostyczno-pomocowych dotyczących problemów rodzin	Liczba spotkań	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Realizowanie wspólnych programów profilaktycznych i społecznych	Liczba programów	OPS, GKRPA, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Tworzenie lokalnych partnerstw na rzecz wspierania rodziny i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Liczba partnerstw	OPS, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny
Wspieranie wymiany informacji i doświadczeń pomiędzy służbami oraz instytucjami	Liczba działań koordynacyjnych	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla przedstawicieli instytucji pracujących z rodziną	Liczba szkoleń	OPS, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Prowadzenie monitoringu i diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy	Liczba analiz i raportów	OPS, Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny

**CEL SZCZEGÓŁOWY 4. PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY
DOMOWEJ**

Cel operacyjny 4.1. Ograniczenie skali uzależnień i zachowań ryzykownych		
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Realizowanie programów profilaktycznych dotyczących uzależnień od alkoholu, narkotyków i nikotyny	Liczba programów	OPS, GKRPA, placówki oświatowe
Organizowanie kampanii społecznych promujących zdrowy styl życia i profilaktykę uzależnień	Liczba kampanii	OPS, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe
Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnień poprzez działania terapeutyczne i pomocowe	Liczba osób objętych wsparciem	OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny
Tworzenie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	Liczba wydarzeń i zajęć	OPS, Urząd Miejski, placówki oświatowe
Organizowanie zajęć sportowych, rekreacyjnych i integracyjnych przeciwdziałających zachowaniom ryzykownym	Liczba uczestników zajęć	OPS, Placówki sportowe
Prowadzenie działań edukacyjnych dla rodziców dotyczących zagrożeń wynikających z uzależnień	Liczba działań edukacyjnych	OPS, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny
Wspieranie współpracy instytucji w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i promocji zdrowia	Liczba wspólnych działań	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny

Cel operacyjny 4.2. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Kierunki działań	Wskaźniki realizacji	Realizatorzy i partnerzy
Wspieranie rodzin dotkniętych przemocą domową poprzez zapewnienie pomocy psychologicznej i socjalnej	Liczba rodzin objętych wsparciem	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Realizowanie procedury „Niebieskie Karty” oraz monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych przemocą	Liczba prowadzonych procedur	Policja, OPS, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie pomocy psychologicznej, terapeutycznej i prawnej dla osób doświadczających przemocy	Liczba udzielonych konsultacji	OPS, psychologowie, Zespół Interdyscyplinarny
Prowadzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy	Liczba działań profilaktycznych Liczba uczestników	OPS, Placówki oświatowe, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Tworzenie warunków do szybkiego reagowania i interwencji w sytuacjach kryzysowych	Liczba interwencji	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
Wspieranie działań edukacyjnych zwiększających świadomość mieszkańców na temat przemocy domowej	Liczba kampanii i szkoleń	OPS, Urząd Miejski, organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny
Organizowanie współpracy służb, instytucji i organizacji działających na rzecz bezpieczeństwa rodzin	Liczba wspólnych działań	OPS, Policja, placówki oświatowe, Zespół Interdyscyplinarny

Rozdział IX

Zakładane rezultaty

Realizacja Programu Wsparcia Rodziny w latach 2026–2028 ma przyczynić się do systemowego wzmocnienia rodzin zamieszkujących Gminę Barlinek poprzez rozwój usług społecznych, zwiększenie dostępności pomocy specjalistycznej oraz poprawę współpracy instytucjonalnej. Podejmowane działania mają prowadzić nie tylko do rozwiązywania bieżących trudności, lecz także do budowania trwałych zasobów rodzin, zwiększenia ich samodzielności oraz zapobiegania kryzysom. Oczekiwane rezultaty obejmują zarówno poprawę funkcjonowania rodzin i dzieci, jak i unowocześnienie lokalnego systemu wsparcia, tak aby był bardziej dostępny, efektywny i adekwatny do zmieniających się potrzeb mieszkańców.

Zakłada się, że realizacja Programu przyczyni się do:

- zwiększenia dostępności wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego dla rodzin,
- wzmocnienia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców i opiekunów,
- ograniczenia skali problemów społecznych, w szczególności uzależnień, przemocy domowej i zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży,
- poprawy funkcjonowania rodzin przeżywających trudności życiowe i wychowawcze,
- zwiększenia poczucia bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i mieszkańców gminy,
- rozwoju działań profilaktycznych, edukacyjnych i integracyjnych skierowanych do mieszkańców,
- zwiększenia aktywności społecznej dzieci, młodzieży i rodzin,
- poprawy współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny,
- ograniczenia ryzyka wykluczenia społecznego rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej,
- zwiększenia świadomości mieszkańców na temat dostępnych form pomocy i wsparcia,
- tworzenia warunków sprzyjających prawidłowemu rozwojowi dzieci i młodzieży,
- wzrostu skuteczności lokalnego systemu wspierania rodziny.

Rozdział X

Realizacja i finansowanie Programu Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026–2028

Realizacja Programu Wspierania Rodziny w Barlinku będzie przebiegać w sposób zintegrowany, kompleksowy i elastyczny, tak aby odpowiadać na rzeczywiste potrzeby lokalnej społeczności. Wdrażanie działań będzie oparte na współpracy wielu partnerów – instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, placówek edukacyjnych oraz osób i środowisk zaangażowanych w poprawę jakości życia dzieci, młodzieży i rodzin.

Koordinację Programu powierzono Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Gminie Barlinek, który będzie odpowiedzialny za spójność realizowanych zadań z celami strategicznymi, a także za skuteczne ich wdrażanie. Współpraca w ramach Programu obejmie jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli, instytucje oświatowe, służbę zdrowia, policję, sądy rodzinne, organizacje pozarządowe, wspólnoty religijne oraz lokalnych przedsiębiorców.

Działania będą prowadzone w sposób otwarty na zmieniające się potrzeby mieszkańców, z uwzględnieniem wniosków z monitoringu, ewaluacji oraz opinii społecznych. Szczególny nacisk zostanie położony na szybkie reagowanie na zjawiska kryzysowe, takie jak bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienia czy problemy wychowawcze wśród dzieci i młodzieży.

Realizacja zadań będzie możliwa dzięki wykorzystaniu różnorodnych źródeł finansowania, co pozwoli zapewnić stabilność działań i ich elastyczne dostosowanie do zmieniających się potrzeb. Planowane źródła finansowania obejmują:

- środki budżetów samorządowych (gminnego, powiatowego, wojewódzkiego) – stanowiące podstawę finansowania lokalnych działań;
- środki z budżetu państwa, w tym dotacje i programy ministerialne;
- fundusze zewnętrzne, w tym:
 - fundusze strukturalne i programy Unii Europejskiej,
 - środki krajowych i regionalnych programów, takich jak Fundusz Przeciwdziałania Uzależnieniom czy Fundusz Sprawiedliwości,
 - dotacje z programów grantowych (np. Program Aktywizacji Społecznej, FIO – Fundusz Inicjatyw Obywatelskich);
- wkłady własne organizacji pozarządowych w postaci finansów i zasobów rzeczowych;
- darowizny i wsparcie sponsorów z kraju i zagranicy.

Dzięki partnerskiej współpracy i odpowiedniemu zabezpieczeniu finansowemu, Program będzie mógł funkcjonować skutecznie i długofalowo, umożliwiając szybkie reagowanie na

nowe wyzwania oraz odpowiadając na zmieniające się potrzeby rodzin i całej społeczności lokalnej.

Rozdział XI

Monitoring i ewaluacja Programu Wspierania Rodziny w Gminie Barlinek na lata 2026–2028

Aby Program Wspierania Rodziny był realizowany w sposób skuteczny oraz odpowiadał rzeczywistym potrzebom mieszkańców, konieczne jest prowadzenie stałego monitoringu jego realizacji oraz systematycznej oceny stopnia osiągnięcia założonych celów. Działania te pozwalają na zapewnienie efektywności podejmowanych inicjatyw, przejrzystości ich realizacji oraz ciągle doskonalenie systemu wsparcia rodzin na terenie Barlinka.

Regularna analiza realizowanych działań umożliwia ocenę ich skuteczności, adekwatności do potrzeb społeczności lokalnej oraz wpływu na poprawę funkcjonowania rodzin. Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku jako jednostka odpowiedzialna za koordynację Programu, będzie sporządzał coroczne sprawozdanie z jego realizacji, przygotowywane do dnia 31 marca każdego roku. Dokument ten będzie uwzględniał aktualne problemy społeczne, potrzeby mieszkańców oraz rekomendacje dotyczące dalszych kierunków działań i zostanie przedłożony Burmistrzowi oraz Radzie Miejskiej.

Celem prowadzonego monitoringu i ewaluacji jest ocena skuteczności podejmowanych działań, weryfikacja stopnia realizacji założeń Programu, identyfikacja obszarów wymagających zmian oraz pozyskanie danych niezbędnych do planowania kolejnych przedsięwzięć. Proces ten umożliwia również włączenie w działania ewaluacyjne partnerów społecznych, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych oraz samych rodzin korzystających ze wsparcia.

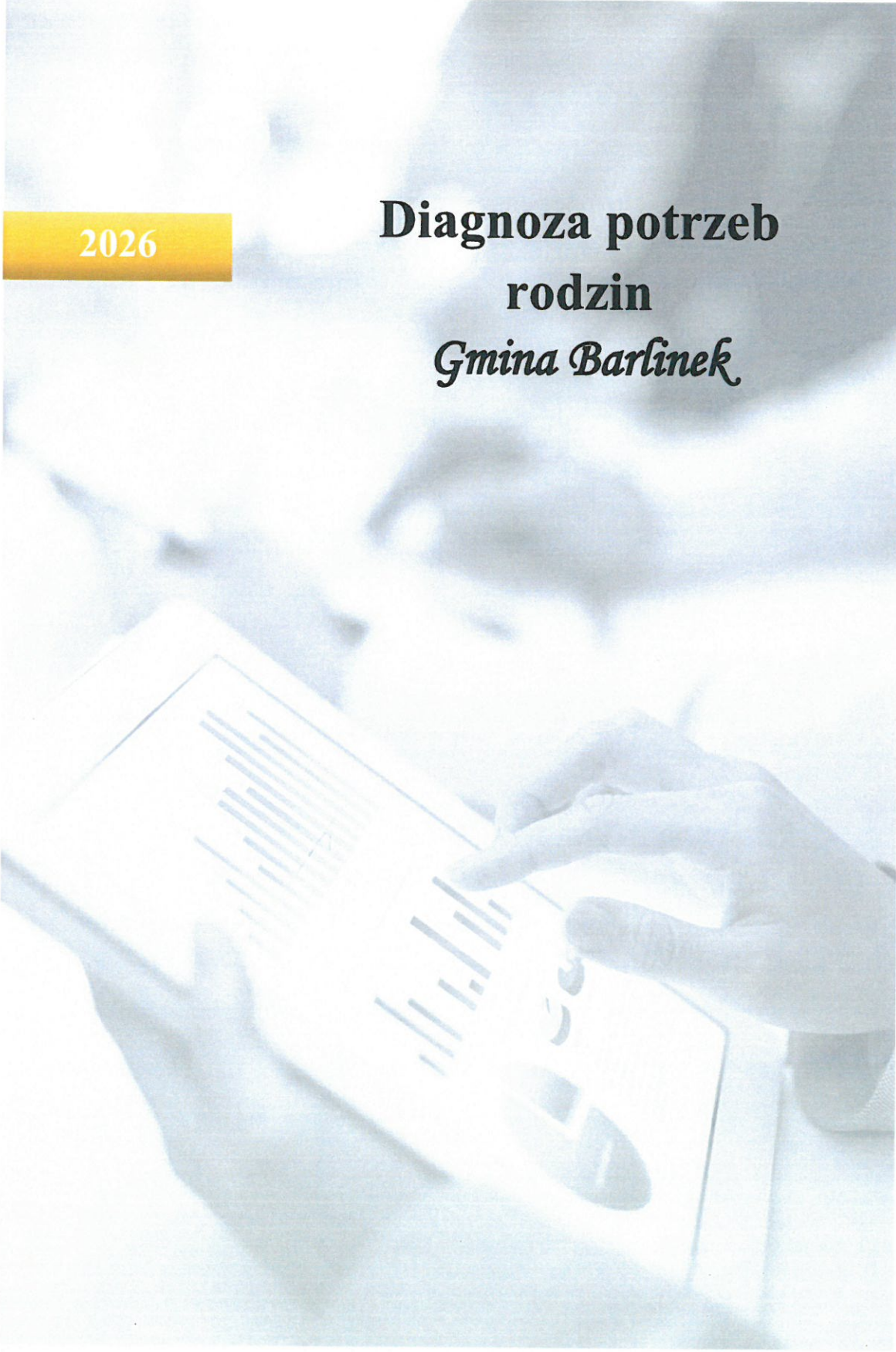
W ramach monitorowania wykorzystywane będą m.in. okresowe sprawozdania podmiotów realizujących zadania Programu, wyniki badań ankietowych oraz wywiadów prowadzonych wśród mieszkańców i uczestników działań, a także analiza danych statystycznych dotyczących liczby podejmowanych interwencji czy liczby osób objętych wsparciem. Ocena realizacji Programu będzie opierała się na wcześniej określonych wskaźnikach.

Ewaluacja Programu będzie prowadzona na trzech poziomach: bieżącym – umożliwiającym szybkie reagowanie na pojawiające się problemy i wprowadzanie niezbędnych zmian, okresowym – obejmującym coroczną analizę realizowanych działań

z wykorzystaniem danych ilościowych i jakościowych, oraz końcowym – przeprowadzanym po zakończeniu okresu obowiązywania Programu w celu podsumowania osiągniętych efektów oraz sformułowania wniosków i rekomendacji na przyszłość.

Za organizację i prowadzenie procesu monitorowania oraz ewaluacji odpowiedzialny jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Barlinku, który realizuje te działania we współpracy z partnerami Programu, w tym placówkami oświatowymi, instytucjami ochrony zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz przedstawicielami społeczności lokalnej.

Wyniki prowadzonych analiz będą wykorzystywane do doskonalenia realizowanych działań, planowania nowych form wsparcia dla rodzin, rozwijania istniejących inicjatyw oraz formułowania rekomendacji dla władz samorządowych w zakresie prowadzenia lokalnej polityki społecznej.

The background of the cover is a soft-focus photograph of a family. In the foreground, a hand holds a tablet displaying a bar chart. In the background, a man and a woman are looking at the tablet together. The overall tone is light and professional.

2026

**Diagnoza potrzeb
rodzin**
Gmina Barlinek

Spis treści

Wstęp	3
I Sytuacja rodzin korzystających ze wsparcia instytucjonalnego	5
1.1. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej	5
1.2. Rodziny objęte wsparciem społecznym	6
1.3. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	6
1.4. Asystentura rodziny i działania wzmacniające funkcje rodzicielskie	7
1.5. Problemy uzależnień i potrzeba działań profilaktycznych	8
1.6. Współpraca instytucjonalna na rzecz rodzin	8
II Badania wśród dorosłych mieszkańców	9
2.1. Badana grupa	9
2.2. Aktualna sytuacja rodzin na terenie Gminy Barlinek	10
III. Badania wśród dzieci i młodzieży	18
3.1. Badana grupa	18
3.2. Aktualne potrzeby dzieci i młodzieży na terenie Gminy Barlinek	19
IV Podsumowanie i wnioski	24
4.1. Dorośli mieszkańcy Gminy Barlinek	24
4.2. Dzieci i młodzież szkolna	25
4.3. Podsumowanie i rekomendacje	26

Wstęp

Niniejszy raport ma na celu szczegółowe przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w 2026 roku. Badania te miały na celu zidentyfikowanie najważniejszych problemów społecznych dotyczących lokalne rodziny, ocenę skuteczności dotychczasowych działań podejmowanych przez instytucje samorządowe oraz rozpoznanie realnych potrzeb mieszkańców w zakresie wsparcia rodzinnego. Diagnoza obejmuje kluczowe obszary życia społecznego, takie jak dostęp do opieki zdrowotnej, problemy wychowawcze, zagrożenia uzależnieniami, poziom bezpieczeństwa, jakość edukacji oraz możliwości aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna odgrywa niezwykle istotną rolę w życiu jednostki oraz funkcjonowaniu całego społeczeństwa. To właśnie w rodzinie kształtowane są podstawowe wartości, normy społeczne i wzorce zachowań, które determinują przyszłe postawy młodych ludzi. Rodzina pełni funkcje opiekuńcze, wychowawcze, emocjonalne i socjalizacyjne, zapewniając dzieciom poczucie bezpieczeństwa i przynależności oraz przygotowując je do samodzielnego życia. Wspieranie rodzin w pełnieniu tych funkcji jest zatem nie tylko obowiązkiem społecznym, ale i strategicznym działaniem na rzecz rozwoju lokalnej wspólnoty.

Dane zostały pozyskane w drodze anonimowych badań ankietowych, które przeprowadzono wśród dwóch istotnych grup reprezentujących lokalne środowisko: dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Badanie realizowano w terminie od 24 marca do 27 kwietnia 2026 roku. Ankiety miały formę elektroniczną i były udostępniane online za pośrednictwem strony internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej. Ze względu na otwarty i internetowy charakter badania dobór respondentów miał charakter dobrowolny. Link do ankiety został przekazany z prośbą o udostępnienie uczniom za pośrednictwem dziennika elektronicznego Librus do następujących placówek oświatowych z terenu Gminy Barlinki:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Barlinku,
- Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Henryka Sienkiewicza w Barlinku,
- Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Mostkowie,
- Zespół Szkół i Placówek Oświatowych w Barlinku.

Należy jednocześnie wskazać pewne ograniczenia metodologiczne badania. Zastosowanie ankiety internetowej mogło wpłynąć na ograniczony udział osób mniej aktywnych cyfrowo lub mających utrudniony dostęp do Internetu. Badanie opierało się również na subiektywnych opiniach respondentów, które mogą być związane z indywidualnymi

doświadczeniami i ocenami sytuacji społecznej. Mimo wskazanych ograniczeń uzyskane wyniki stanowią cenne źródło informacji dotyczących potrzeb mieszkańców oraz lokalnych problemów społecznych.

I Sytuacja rodzin korzystających ze wsparcia instytucjonalnego

Uzupełnieniem wyników badań ankietowych są dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Barlinku dotyczące rodzin i osób korzystających ze wsparcia w latach 2022–2024. Pozwalają one na szersze spojrzenie na sytuację rodzin zamieszkujących teren gminy oraz identyfikację problemów wymagających działań pomocowych. Analiza danych instytucjonalnych umożliwia lepsze rozpoznanie skali występujących trudności oraz obszarów wymagających szczególnego wsparcia.

1.1. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej

Analiza danych Ośrodka Pomocy Społecznej wskazuje, że najczęstszymi powodami korzystania z pomocy społecznej w latach 2022–2024 były długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie. W 2024 roku wsparciem z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby objęto 256 osób, z powodu ubóstwa 213 osób, natomiast z powodu bezrobocia 173 osoby. Pomimo obserwowanego spadku liczby osób korzystających z pomocy społecznej z większości analizowanych powodów problemy zdrowotne, ekonomiczne i społeczne nadal pozostają istotnym wyzwaniem dla wielu rodzin zamieszkujących teren gminy. Na względnie stabilnym poziomie utrzymywała się również liczba osób korzystających ze wsparcia z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa, co wskazuje na utrzymujące się zapotrzebowanie na pomoc skierowaną do rodzin wychowujących dzieci.

Powody przyznania pomocy	2022	2023	2024
Ubóstwo	252	243	213
Długotrwała lub ciężka choroba	302	272	256
Niepełnosprawność	168	155	138
Bezrobocie	201	175	173
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	47	42
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	19	14	12
Alkoholizm	33	42	30

1.2. Rodziny objęte wsparciem społecznym

W latach 2022–2024 zmniejszyła się liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej – z 501 do 449 rodzin. Jednocześnie wzrosła liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, co może świadczyć o intensyfikacji działań diagnostycznych oraz monitorowaniu sytuacji rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. W 2024 roku pomocą społeczną objętych było 94 rodziny z dziećmi oraz 54 rodziny niepełne. Wśród rodzin korzystających ze wsparcia dominowały rodziny wychowujące jedno lub dwoje dzieci, jednak obecne były również rodziny wielodzietne wymagające różnorodnych form pomocy. Dane te wskazują, że znaczącą grupę odbiorców wsparcia stanowią rodziny z dziećmi, które z różnych przyczyn doświadczają trudności w codziennym funkcjonowaniu.

Typy rodzin objętych pomocą społeczną	2022	2023	2024
Rodziny, którym przyznano świadczenie	501	486	449
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	475	493	503
Razem	976	979	952
Rodziny z dziećmi ogółem	123	102	94
O liczbie dzieci:			
1	46	37	34
2	37	28	24
3	22	23	25
4	15	13	8
5	3	1	2
6	0	0	1
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	65	50	54
O liczbie dzieci:			
1	30	19	19
2	15	11	14
3	12	12	13
4 i więcej	8	8	8

1.3. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

Istotnym elementem lokalnego systemu wspierania rodziny są działania skierowane do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. W analizowanym okresie systematycznie wzrastała liczba osób i rodzin objętych pracą socjalną – z 395 w 2022 roku do 456 w 2024 roku. Zwiększyła się również liczba zawieranych kontraktów socjalnych, która

wzrosła z 3 do 21. Dane te wskazują na rozwój aktywnych form wsparcia oraz wzrost znaczenia działań ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania rodzin i wzmacnianie ich samodzielności.

Korzystający z pomocy i wsparcia	2022	2023	2024
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	3	15	21
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	19	17	22
Praca socjalna	395	447	456
Interwencja kryzysowa	0	1	0

1.4. Asystentura rodziny i działania wzmacniające funkcje rodzicielskie

Ważną rolę w systemie wsparcia rodzin pełni asystent rodziny. W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z tej formy pomocy utrzymywała się na zbliżonym poziomie, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku, kiedy wsparciem objęto 22 rodziny. W tym samym roku 10 rodzin było zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny, natomiast 17 rodzin zostało skierowanych do tej formy wsparcia przez pracowników socjalnych. Podejmowane działania służyły wzmacnianiu kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, poprawie funkcjonowania rodzin oraz ograniczaniu ryzyka występowania sytuacji mogących zagrażać dobru dziecka.

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny	2022	2023	2024
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	19	17	22
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	8	8	10
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	17	15	17

Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę:	3	0	4
osiągnięcie celów	1	0	2
Zaprzestanie pracy przez rodzinę	1	0	0
brak efektów	0	0	0
inne np. przeprowadzka	1	0	2

1.5. Problemy uzależnień i potrzeba działań profilaktycznych

Jednym z problemów występujących wśród rodzin korzystających z pomocy społecznej jest alkoholizm. W latach 2022–2024 pomocą społeczną z tego powodu objęto odpowiednio 33, 42 oraz 30 osób. Dane te potwierdzają występowanie problemów związanych z uzależnieniami w części rodzin korzystających ze wsparcia instytucjonalnego. Uzależnienia mogą wpływać na pogorszenie sytuacji materialnej rodzin, osłabienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zwiększenie ryzyka konfliktów rodzinnych. Wskazuje to na potrzebę dalszego prowadzenia działań profilaktycznych, edukacyjnych oraz wspierających osoby i rodziny zmagające się z problemem uzależnień.

1.6. Współpraca instytucjonalna na rzecz rodzin

Realizacja działań wspierających rodzinę wymaga współpracy wielu instytucji i podmiotów działających na rzecz mieszkańców. Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje w tym zakresie między innymi z placówkami oświatowymi, Policją, ochroną zdrowia, sądem oraz organizacjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin. Współpraca ta ma szczególne znaczenie w sytuacjach wymagających kompleksowego wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, zagrożonych wykluczeniem społecznym, problemami uzależnień czy innymi sytuacjami kryzysowymi.

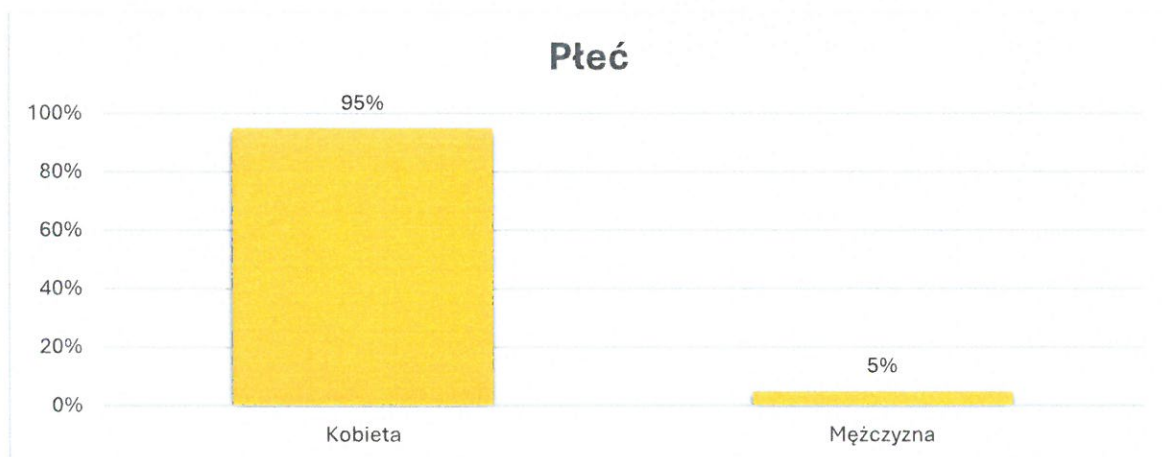
II Badania wśród dorosłych mieszkańców

2.1. Badana grupa

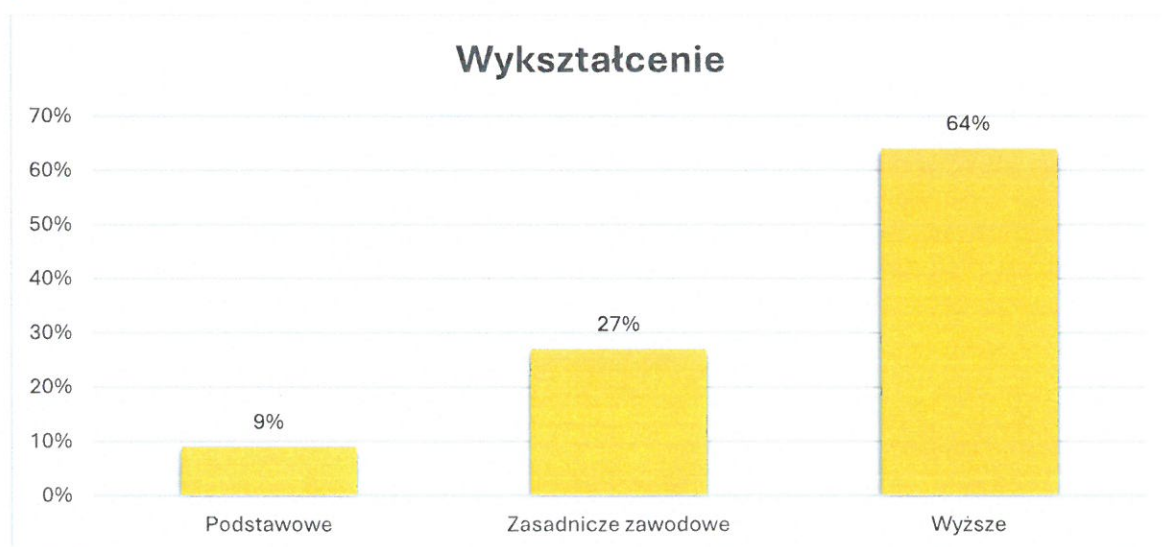
Badania zostały przeprowadzone metodą **CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej.

Celem badania było ustalenie aktualnej sytuacji rodzin zamieszkałych na terenie Gminy Barlinek wraz ze wskazaniem oczekiwanych kierunków działań.

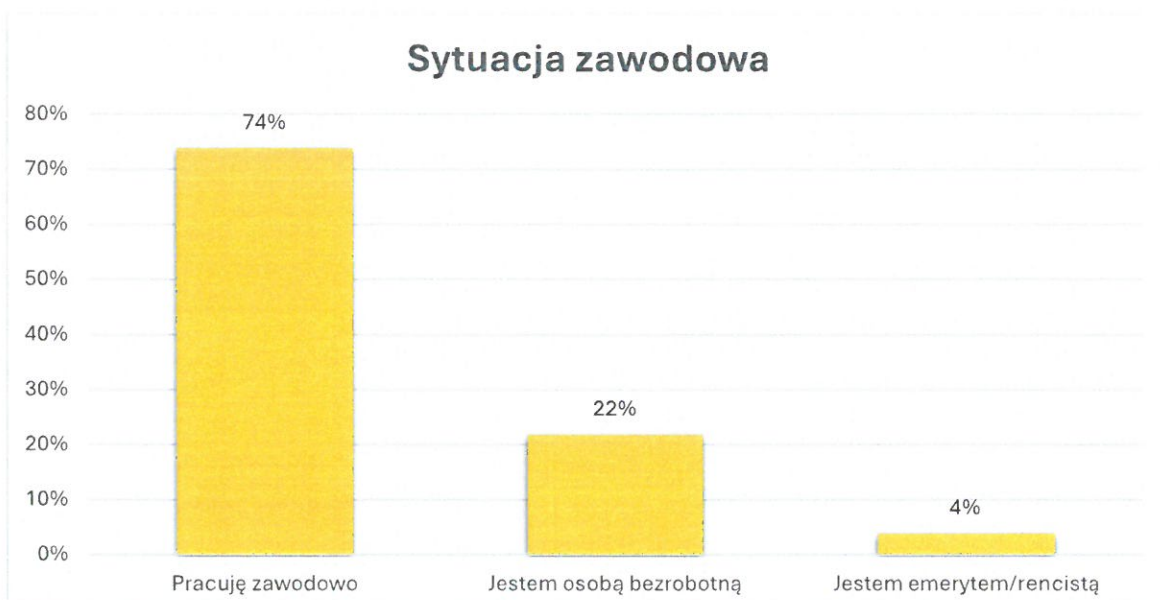
W badaniu wzięło udział 94 osoby, a w tym 95% kobiet oraz 5% mężczyzn.

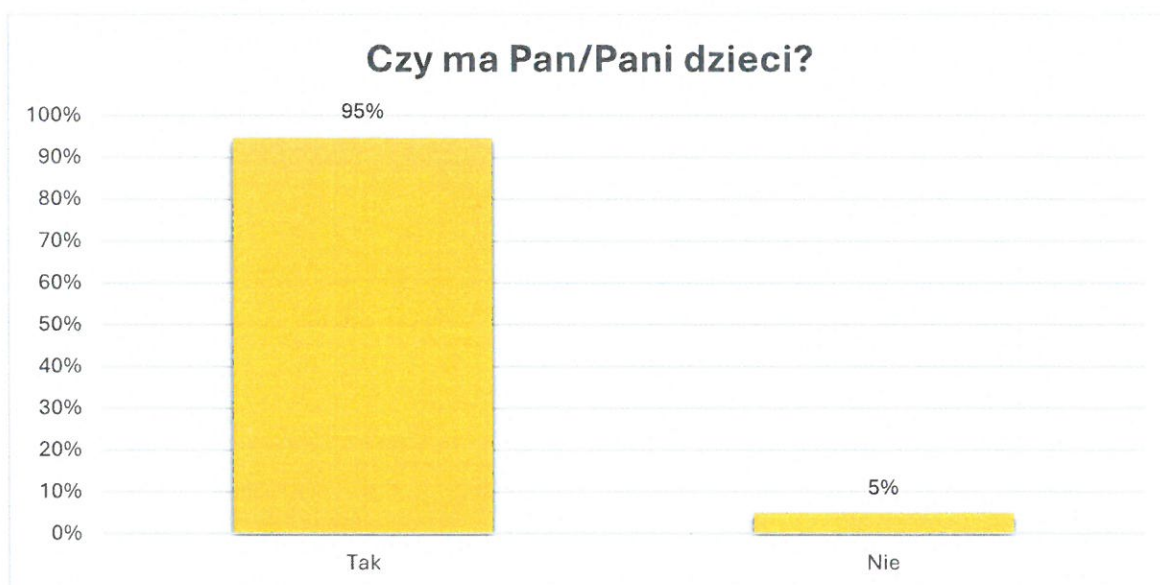
64% badanych deklaruje wykształcenie wyższe, 27% zasadnicze zawodowe, a 9% podstawowe.

74% badanych pracuje zawodowo, a 22% to osoby bezrobotne.

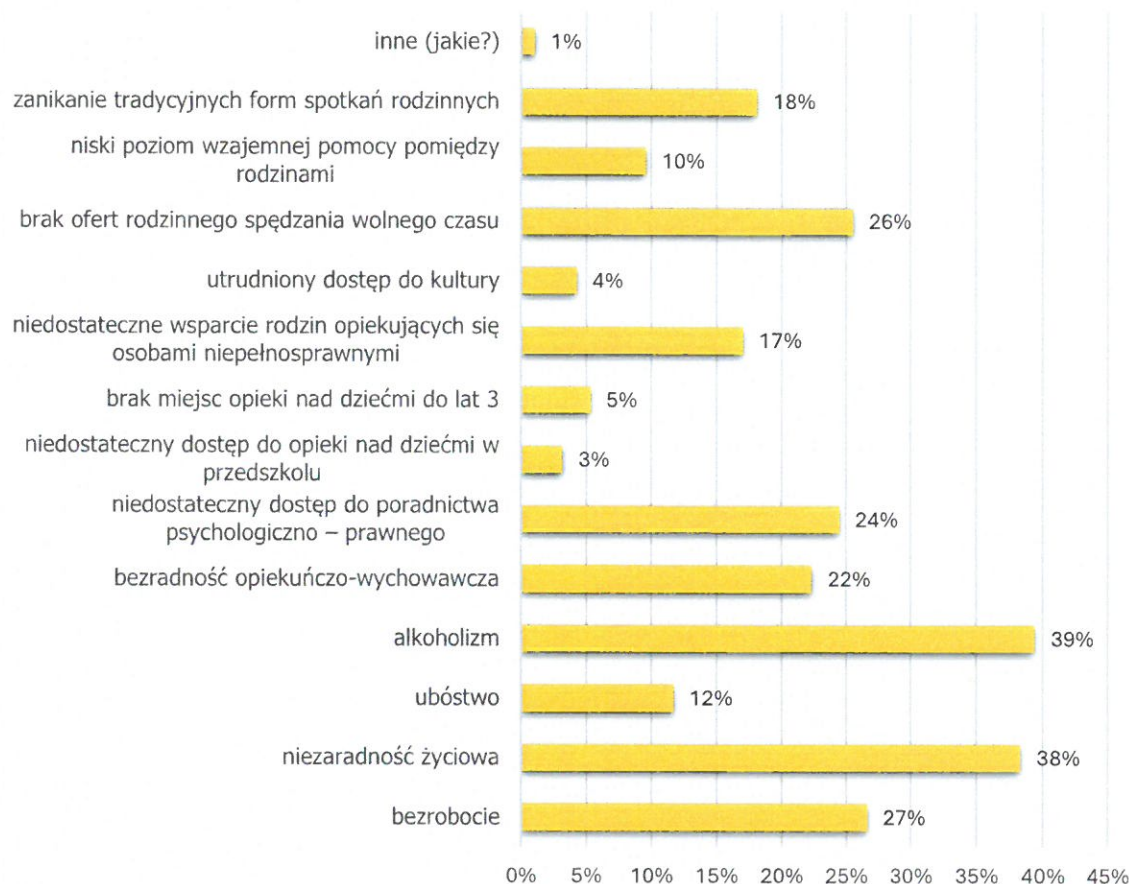
95% badanych ma dzieci.

2.2. Aktualna sytuacja rodzin na terenie Gminy Barlinek

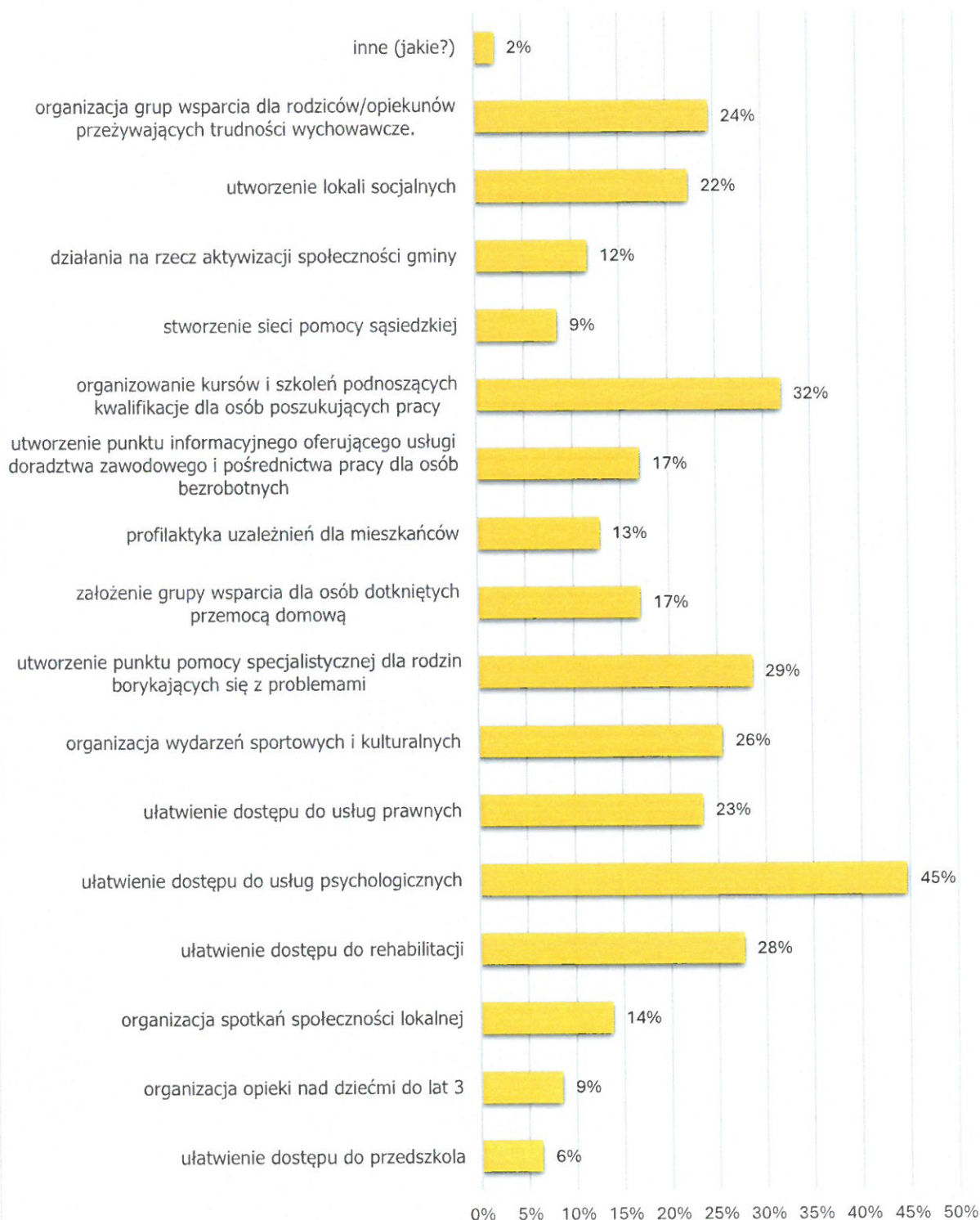
Badani mieszkańcy zostali zapytani o problemy społeczne rodzin, które uważają za najważniejsze na terenie Gminy Barlinek. Na pierwszym miejscu znalazł się alkoholizm (39%), niezaradność życiowa (38%), bezrobocie (27%), brak ofert rodzinnego spędzania wolnego czasu (26%), niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego (24%). Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Jakie problemy społeczne rodzin uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie gminy?

Wyniki badania wskazują, że najważniejszą potrzebą rodzin w środowisku lokalnym jest ułatwienie dostępu do usług psychologicznych (45%), organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje dla osób poszukujących pracy (32%), utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla rodzin borykających się z problemami (29%), ułatwienie dostępu do rehabilitacji (28%), organizacja wydarzeń sportowych i kulturalnych (26%). Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

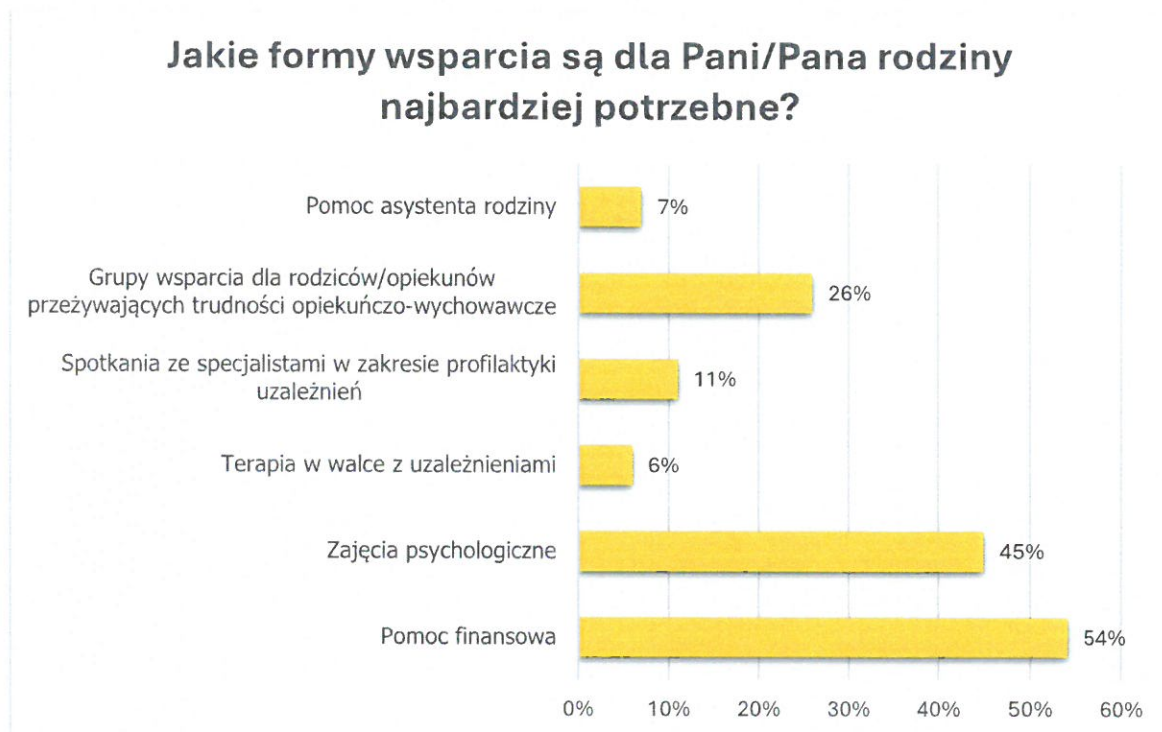
Jakie są według Pani/Pana główne potrzeby rodzin w Państwa środowisku lokalnym?

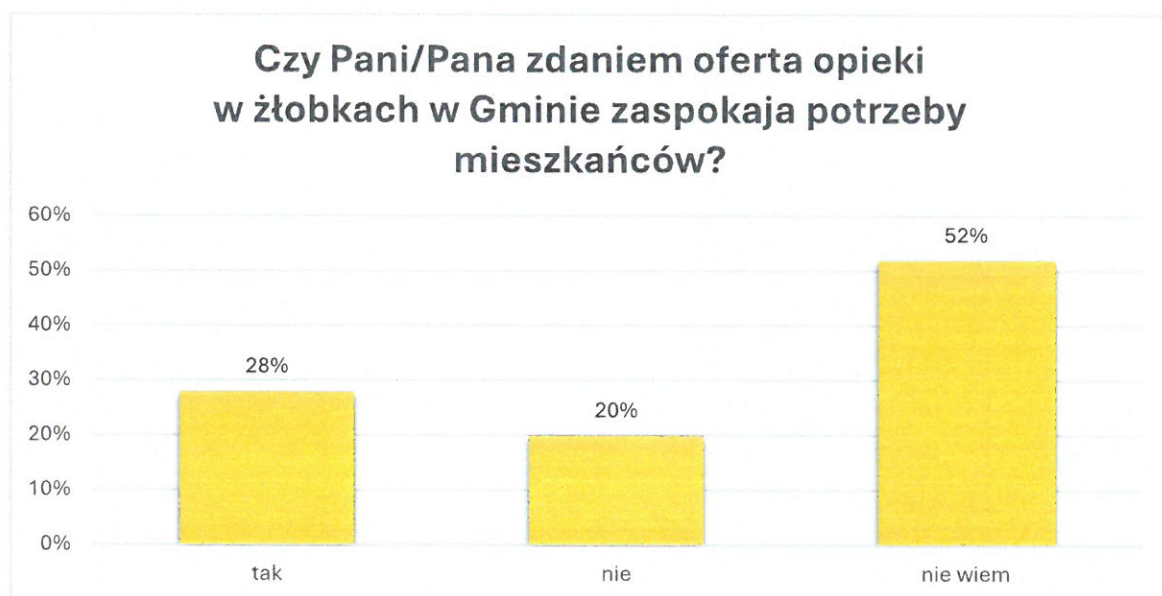
Respondenci najczęściej wskazywali, że najmniej satysfakcjonujące wsparcie dla rodzin w gminie dotyczy przeciwdziałania alkoholizmowi (37%) oraz ochrony zdrowia (34%). Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także ograniczania bezrobocia (23%) oraz przeciwdziałania narkomanii (22%), co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań społecznych i profilaktycznych w tych obszarach. Mieszkańcy zwracali również uwagę na niewystarczające wsparcie rodzin wielodzietnych (19%), zapobieganie bezdomności oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (po 18%). Mniej osób wskazywało na problemy związane z przeciwdziałaniem ubóstwu (15%) i wsparciem osób starszych (13%), choć także te kwestie zostały zauważone przez część respondentów. Najrzadziej jako niezadowolające oceniano działania związane z ochroną macierzyństwa (5%), wspieraniem rodzin niepełnych (7%) oraz zapewnieniem opieki w żłobkach (9%).

Zapytano także badanych mieszkańców jakie formy wsparcia rodziny są najbardziej potrzebne. 54% respondentów wskazało na pomoc finansową, 45% na zajęcia psychologiczne oraz 26% na grupy wsparcia dla rodziców/opiekunów przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

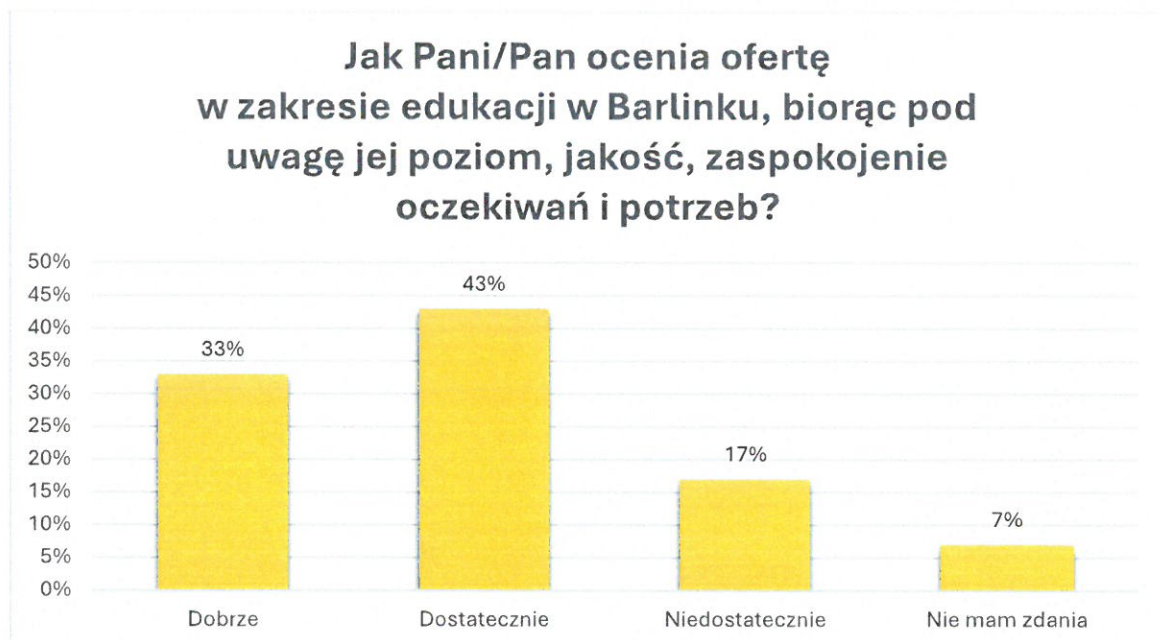
20% badanych uważa, że oferta opieki w żłobkach w Gminie Barlinek nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. 28% uważa przeciwnie, a 52% nie wie.

49% ankietowanych mieszkańców uważa, że oferta opieki przedszkolnej w Gminie Barlinek zaspokaja potrzeby mieszkańców. 14% wskazuje przeciwnie, a 37% nie wie.

33% badanych mieszkańców ocenia dobrze ofertę w zakresie edukacji w Gminie Barlinek, 43% - dostatecznie, 17% - niedostatecznie, natomiast 7% - nie ma zdania w tej kwestii.

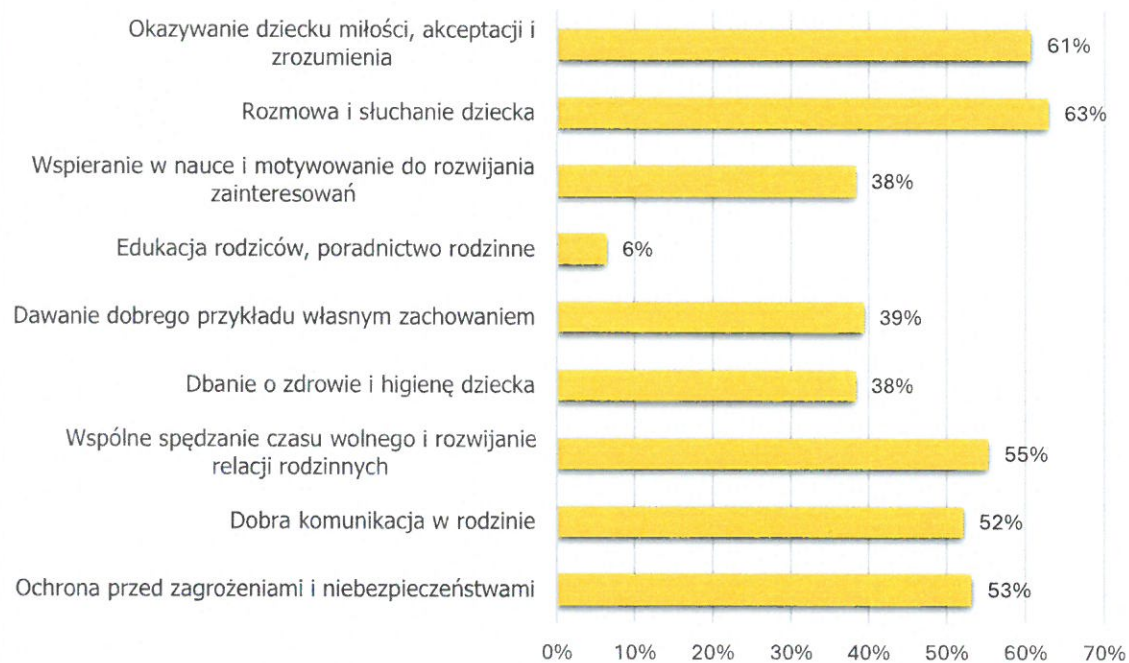
Najważniejszymi problemami społecznymi dzieci i młodzieży na terenie Gminy według ankietowanych są: przemoc rówieśnicza (67%), brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%).

Jakie problemy społeczne dzieci i młodzieży uważa Pani/Pan za najważniejsze na terenie Gminy?

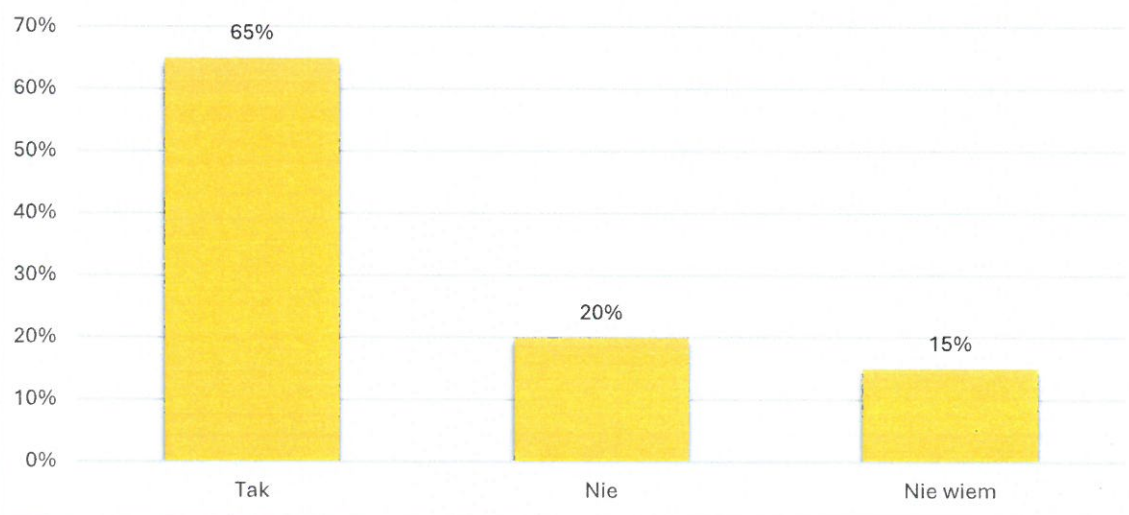
Respondenci za najważniejszy problem społeczny dzieci i młodzieży na terenie gminy uznali przemoc rówieśniczą, którą wskazało aż 67% badanych. Istotnym problemem jest również brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%), co może wpływać na poczucie bezpieczeństwa i rozwój młodych ludzi. Część mieszkańców zwróciła także uwagę na brak pozytywnych wzorców i autorytetów (28%) oraz palenie papierosów i e-papierosów (26%). Wśród częściej wskazywanych problemów znalazł się również brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (23%) oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (19%). Rzadziej wskazywano takie zjawiska jak spożywanie alkoholu (18%), zażywanie narkotyków i dopalaczy (11%), zaniedbania socjalne (5%) oraz przemoc ze strony rodziców (3%). Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Jakie Pani/Pana zdaniem są najważniejsze obowiązki opiekuńczo-wychowawcze rodziców/opiekunów względem dzieci?

65% ankietowanych mieszkańców czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, 20% twierdzi przeciwnie, a 15% nie wie.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

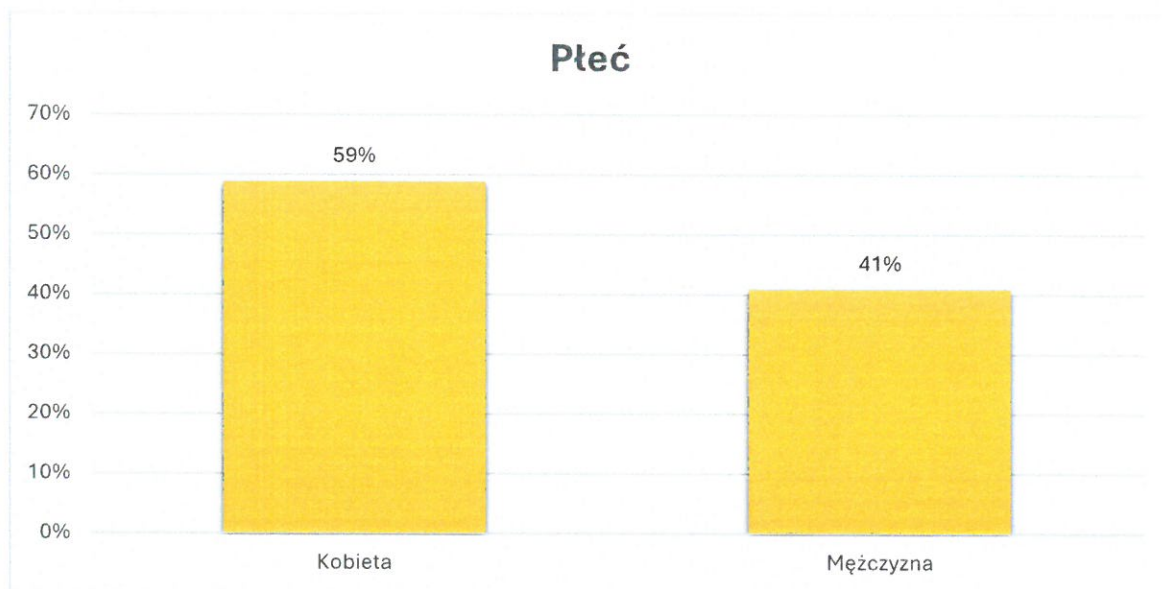

III. Badania wśród dzieci i młodzieży

3.1. Badana grupa

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE). Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania została udzielona odpowiedź.

W badaniu wzięło udział 143 uczniów, z czego 59% to kobiety, natomiast 41% to mężczyźni.

84% ankietowanych uczniów ma rodzeństwo.

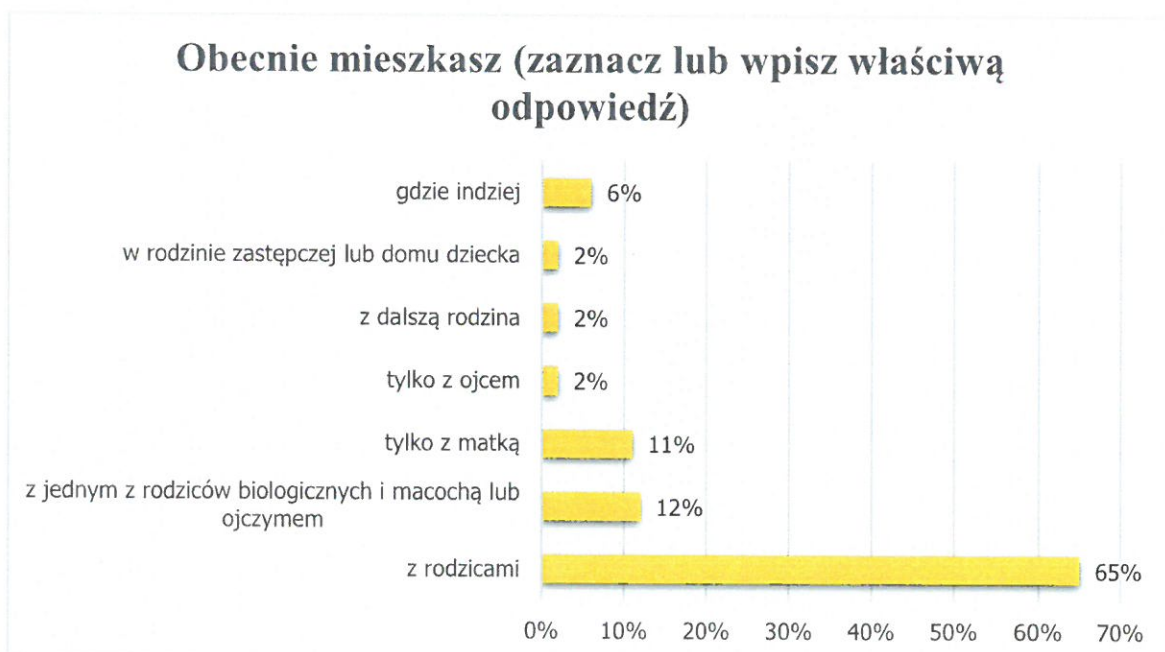

3.2. Aktualne potrzeby dzieci i młodzieży na terenie Gminy Barlinek

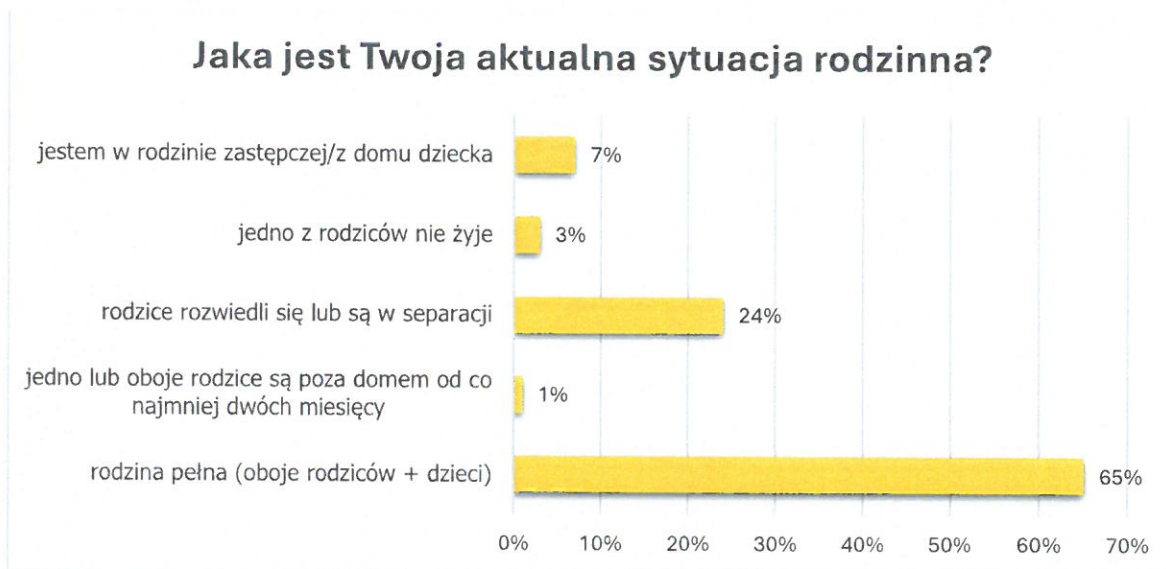
54% badanych uczniów deklaruje, że planuje zdobyć wyższe wykształcenie, 13% średnie ogólne lub zawodowe, matura oraz 12% wskazuje na zasadnicze zawodowe, bez matury oraz 21% nie wie, nie zastanawiało się nad tym.

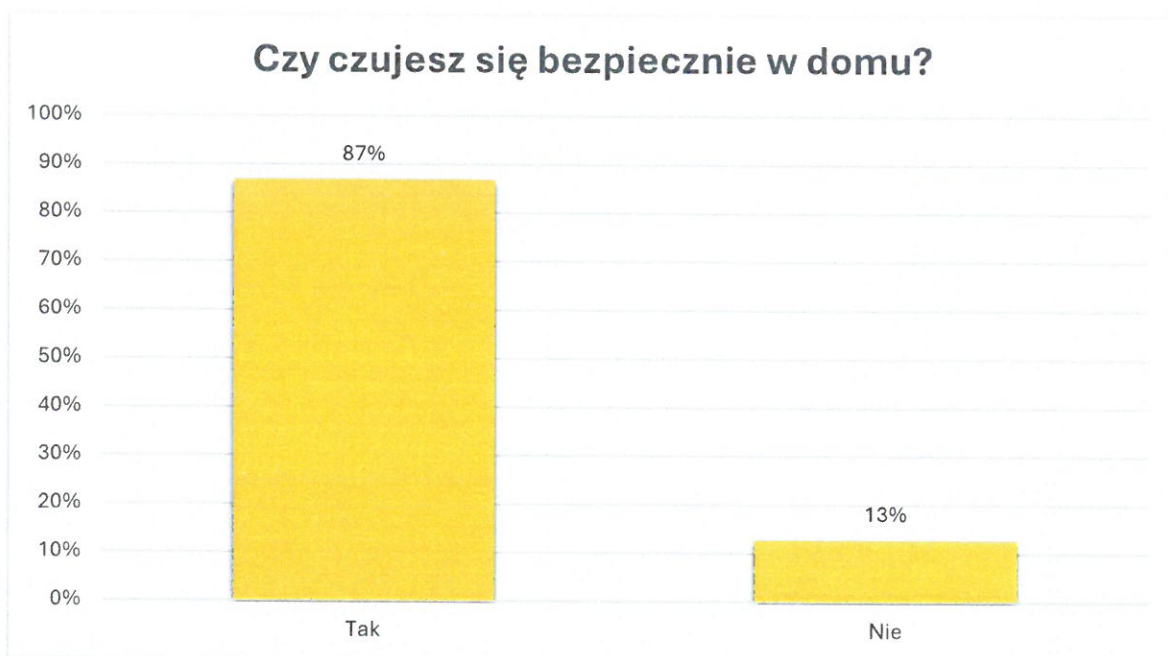
65% badanych uczniów obecnie mieszka z rodzicami, 11% tylko z matką, 2% tylko z ojcem oraz 12% z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem.

Uczniowie zostali zapytani o aktualną sytuację rodzinną. 65% badanych uczniów posiada pełną rodzinę. 24% zaznaczyło odpowiedź: „rodzice rozwiedli się lub są w separacji”. 3% deklaruje, że jedno z rodziców nie żyje oraz 7% badanych uczniów deklaruje przebywanie w rodzinie zastępczej/w domu dziecka.

87% uczniów czuje się bezpiecznie w domu.

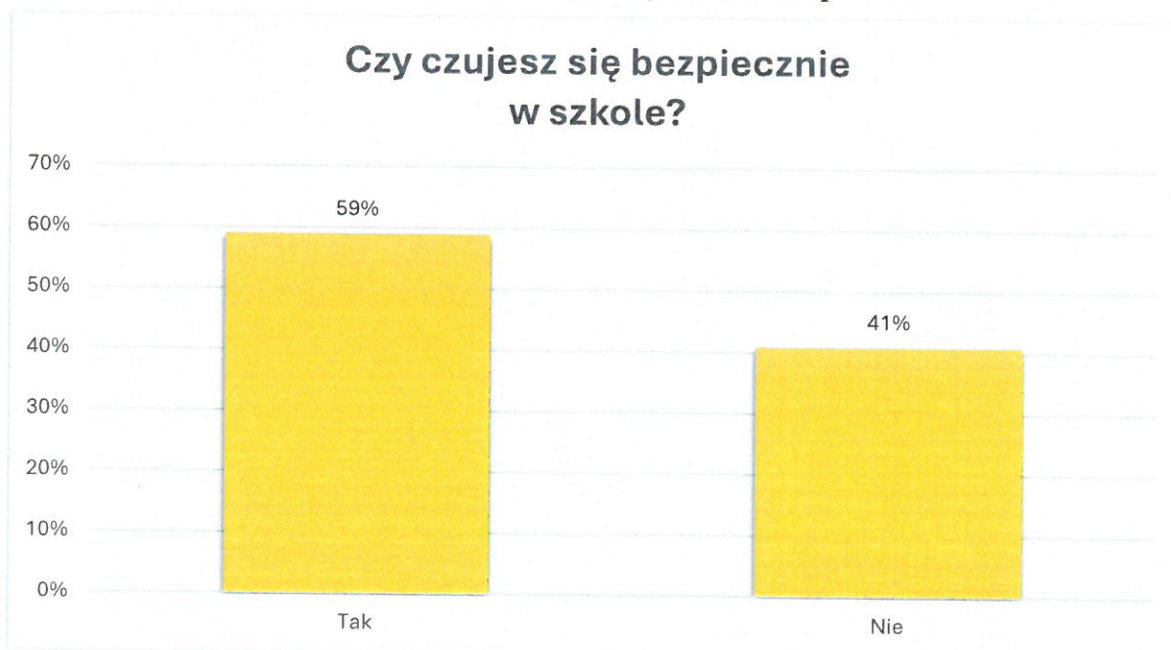

Uczniowie zostali zapytani o sytuacje, które mogą występować w ich środowisku rodzinnym. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 34% badanych wskazuje na codzienne palenie papierosów lub e-papierosów przez domowników, natomiast 9% uczniów deklaruje, że każdego dnia obserwuje spożywanie alkoholu w swoim otoczeniu. Niepokojące są również

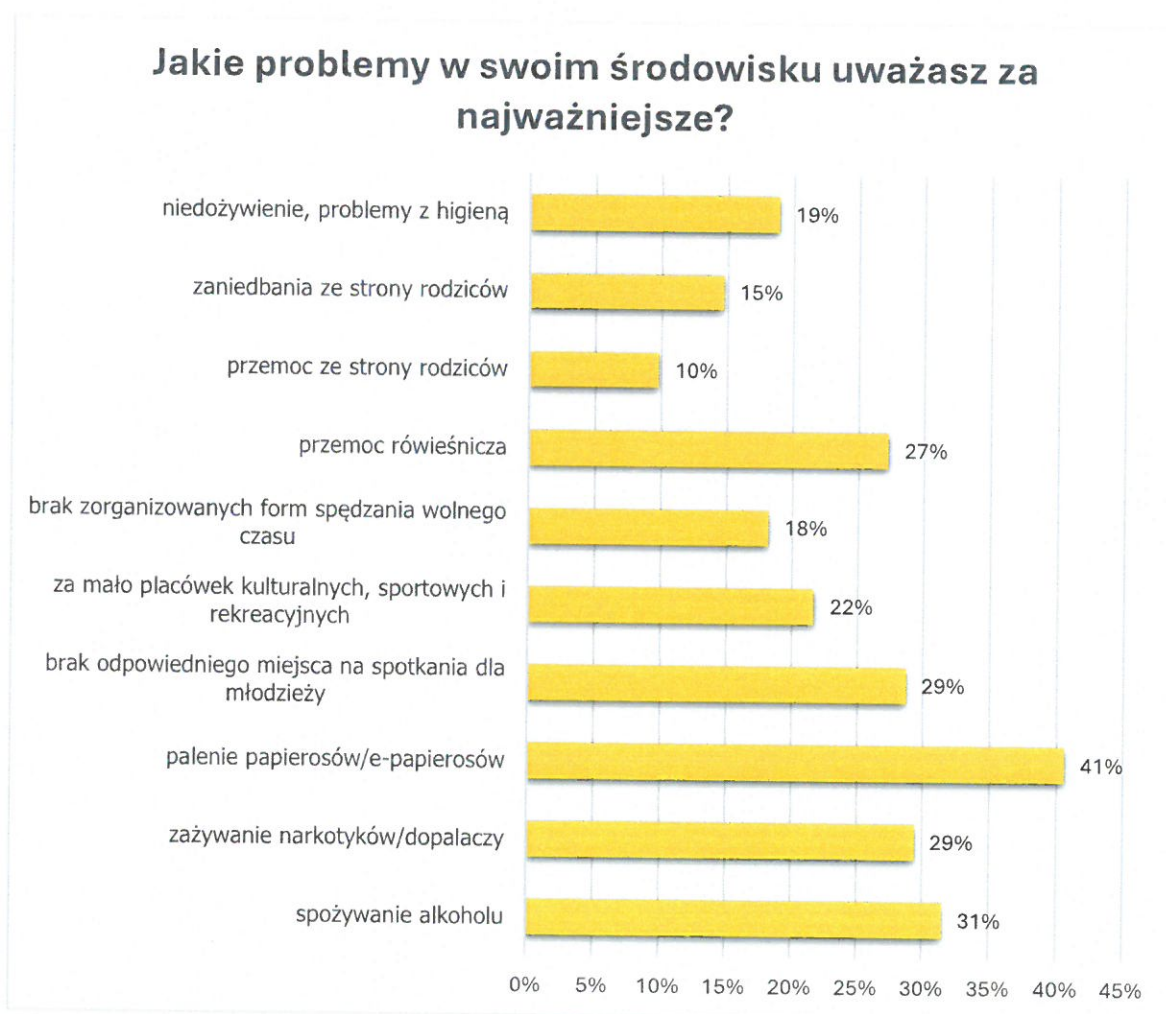
dane dotyczące atmosfery w domu – 21% uczniów przyznaje, że codziennie ktoś krzyczy lub podnosi głos, a 17% wskazuje na codzienne kłótnie między domownikami. Ponadto 19% respondentów zauważa, że w ich rodzinie każdego dnia pojawiają się sytuacje związane ze złością lub silnym zdenerwowaniem. Wyniki te mogą świadczyć o obecności napięć oraz zachowań ryzykownych w części środowisk rodzinnych. Szczegółowe wyniki określa poniższa tabela.

Czy zdarza Ci się widzieć w swoim domu lub rodzinie następujące sytuacje? Zaznacz, jak często coś takiego zauważasz.	<i>nigdy</i>	<i>widziałem to raz w życiu</i>	<i>widziałem kilka razy w moim życiu</i>	<i>kilka razy w roku</i>	<i>kilka razy w miesiącu</i>	<i>kilka razy w tygodniu</i>	<i>codziennie</i>
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
Ktoś pije alkohol	29%	5%	13%	20%	15%	9%	9%
Ktoś pali papierosy lub e-papierosy	52%	2%	1%	1%	4%	6%	34%
Ktoś denerwuje się lub złości się na kogoś	27%	3%	10%	8%	20%	13%	19%
Ktoś kłóci się z kimś	23%	5%	11%	13%	19%	12%	17%
Ktoś krzyczy lub podnosi głos	26%	4%	13%	9%	12%	15%	21%

59% badanych uczniów deklaruje, że czuje się w szkole bezpiecznie.

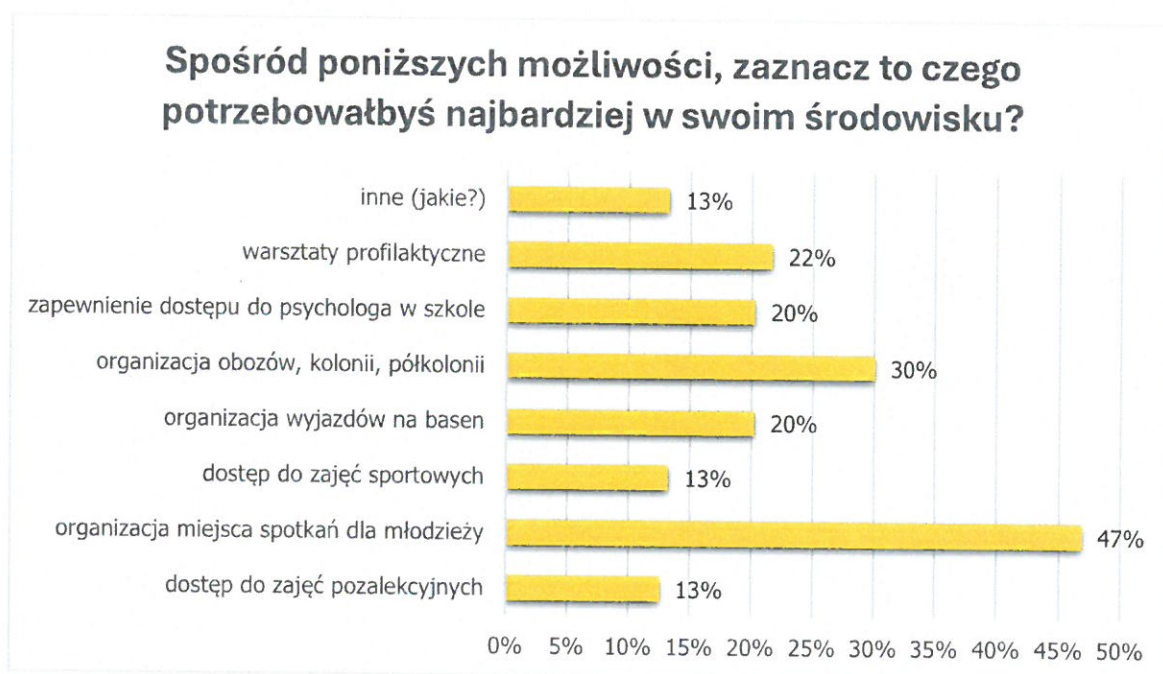

Respondenci za najważniejszy problem w swoim środowisku uznali palenie papierosów i e-papierosów, które wskazało 41% badanych. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także spożywania alkoholu (31%) oraz zażywania narkotyków i dopalaczy (29%), co wskazuje na istotny problem związany z używkami wśród młodzieży. Tyle samo osób zwróciło uwagę na brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (29%), podkreślając potrzebę tworzenia bezpiecznych przestrzeni do integracji i aktywności społecznej. Istotnym problemem okazała się również przemoc rówieśnicza (27%) oraz niewystarczająca liczba placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (22%). Rzadziej wskazywano takie problemy jak niedożywienie i problemy z higieną (19%), brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (18%), zaniedbania ze strony rodziców (15%) oraz przemoc ze strony rodziców (10%). Szczegółowe wyniki przedstawia poniższy wykres.

Uczniowie zostali zapytani o to, jakiego wsparcia i jakich działań najbardziej potrzebują w swoim środowisku lokalnym. Badani uczniowie najczęściej wskazywali potrzebę organizacji miejsca spotkań dla młodzieży, co zadeklarowało 47% respondentów. Dużym

zainteresowaniem cieszyły się również organizacja obozów, kolonii i półkolonii (30%) oraz warsztaty profilaktyczne (22%), co pokazuje potrzebę aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego. Co piąty uczeń wskazał na potrzebę organizacji wyjazdów na basen oraz zapewnienia dostępu do psychologa w szkole (po 20%). Mniejsza grupa respondentów zwróciła uwagę na potrzebę większego dostępu do zajęć pozalekcyjnych i sportowych (po 13%), oczekując rozwijania zainteresowań i aktywności fizycznej. Także 13% uczniów wskazało inne potrzeby, co może świadczyć o zróżnicowanych oczekiwaniach młodzieży wobec działań realizowanych w ich środowisku lokalnym.

IV Podsumowanie i wnioski

4.1. Dorośli mieszkańcy Gminy Barlinek

- Badani mieszkańcy zostali zapytani o problemy społeczne rodzin, które uważają za najważniejsze na terenie Gminy Barlinek. Na pierwszym miejscu znalazł się alkoholizm (39%), niezaradność życiowa (38%), bezrobocie (27%), brak ofert rodzinnego spędzania wolnego czasu (26%), niedostateczny dostęp do poradnictwa psychologiczno – prawnego (24%).
- Wyniki badania wskazują, że najważniejszą potrzebą rodzin w środowisku lokalnym jest ułatwienie dostępu do usług psychologicznych (45%), organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje dla osób poszukujących pracy (32%), utworzenie punktu pomocy specjalistycznej dla rodzin borykających się z problemami (29%), ułatwienie dostępu do rehabilitacji (28%), organizacja wydarzeń sportowych i kulturalnych (26%).
- Respondenci najczęściej wskazywali, że najmniej satysfakcjonujące wsparcie dla rodzin w gminie dotyczy przeciwdziałania alkoholizmowi (37%) oraz ochrony zdrowia (34%). Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także ograniczania bezrobocia (23%) oraz przeciwdziałania narkomanii (22%), co wskazuje na potrzebę wzmocnienia działań społecznych i profilaktycznych w tych obszarach. Mieszkańcy zwracali również uwagę na niewystarczające wsparcie rodzin wielodzietnych (19%), zapobieganie bezdomności oraz zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży (po 18%). Mniej osób wskazywało na problemy związane z przeciwdziałaniem ubóstwu (15%) i wsparciem osób starszych (13%), choć także te kwestie zostały zauważone przez część respondentów. Najrzadziej jako niezadowolające oceniano działania związane z ochroną macierzyństwa (5%), wspieraniem rodzin niepełnych (7%) oraz zapewnieniem opieki w żłobkach (9%).
- Zapytano także mieszkańców jakie formy wsparcia rodziny są najbardziej potrzebne. 54% respondentów wskazało na pomoc finansową, 45% na zajęcia psychologiczne oraz 26% na grupy wsparcia dla rodziców/opiekunów przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- 20% badanych uważa, że oferta opieki w żłobkach w Gminie Barlinek nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. 28% uważa przeciwnie, a 52% nie wie.
- 49% badanych mieszkańców uważa, że oferta opieki przedszkolnej w Gminie Barlinek zaspokaja potrzeby mieszkańców. 14% wskazuje przeciwnie, a 37% nie wie.

- 33% ankietowanych mieszkańców ocenia dobrze ofertę w zakresie edukacji w Gminie Barlinek, 43% - dostatecznie, 17% - niedostatecznie, natomiast 7% - nie ma zdania w tej kwestii.
- Najważniejszymi problemami społecznymi dzieci i młodzieży na terenie Gminy są przemoc rówieśnicza (67%), brak odpowiedniego miejsca na spotkania dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%).
- Respondenci za najważniejszy problem społeczny dzieci i młodzieży na terenie gminy uznali przemoc rówieśniczą, którą wskazało aż 67% badanych. Istotnym problemem jest również brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (37%) oraz zaniedbania wychowawcze (32%), co może wpływać na poczucie bezpieczeństwa i rozwój młodych ludzi. Część mieszkańców zwróciła także uwagę na brak pozytywnych wzorców i autorytetów (28%) oraz palenie papierosów i e-papierosów (26%). Wśród częściej wskazywanych problemów znalazł się również brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (23%) oraz ograniczony dostęp do placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (19%). Rzadziej wskazywano takie zjawiska jak spożywanie alkoholu (18%), zażywanie narkotyków i dopalaczy (11%), zaniedbania socjalne (5%) oraz przemoc ze strony rodziców (3%).
- 65% ankietowanych mieszkańców czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, 20% twierdzi przeciwnie, a 15% nie wie.

4.2. Dzieci i młodzież szkolna

- 54% badanych uczniów deklaruje, że planuje zdobyć wyższe wykształcenie, 13% średnie ogólne lub zawodowe, matura oraz 12% wskazuje na zasadnicze zawodowe, bez matury oraz 21% nie wie, nie zastanawiało się nad tym.
- 65% badanych uczniów obecnie mieszka z rodzicami, 11% tylko z matką, 2% tylko z ojcem oraz 12% z jednym z rodziców biologicznych i macochą lub ojczymem.
- Uczniowie zostali zapytani o aktualną sytuację rodzinną. 65% posiada pełną rodzinę. 24% zaznaczyło odpowiedź: „rodzice rozwiedli się lub są w separacji”. 3% deklaruje, że jedno z rodziców nie żyje oraz 7% badanych uczniów deklaruje przebywanie w rodzinie zastępczej/w domu dziecka.
- 87% badanych uczniów czuje się bezpiecznie w domu.
- Uczniowie zostali zapytani o sytuacje, które mogą występować w ich środowisku rodzinnym. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 34% badanych wskazuje na codzienne palenie papierosów lub e-papierosów przez domowników, natomiast 9% uczniów deklaruje, że każdego dnia obserwuje spożywanie alkoholu w swoim otoczeniu. Niepokojące są

również dane dotyczące atmosfery w domu – 21% uczniów przyznaje, że codziennie ktoś krzyczy lub podnosi głos, a 17% wskazuje na codzienne kłótnie między domownikami. Ponadto 19% respondentów zauważa, że w ich rodzinie każdego dnia pojawiają się sytuacje związane ze złością lub silnym zdenerwowaniem.

- Tylko 59% ankietowanych uczniów deklaruje, że czuje się w szkole bezpiecznie.
- Respondenci za najważniejszy problem w swoim środowisku uznali palenie papierosów i e-papierosów, które wskazało 41% badanych. Wysoki odsetek odpowiedzi dotyczył także spożywania alkoholu (31%) oraz zażywania narkotyków i dopalaczy (29%), co wskazuje na istotny problem związany z używkami wśród młodzieży. Tyle samo osób zwróciło uwagę na brak odpowiednich miejsc spotkań dla młodzieży (29%), podkreślając potrzebę tworzenia bezpiecznych przestrzeni do integracji i aktywności społecznej. Istotnym problemem okazała się również przemoc rówieśnicza (27%) oraz niewystarczająca liczba placówek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (22%). Rzadziej wskazywano takie problemy jak niedożywienie i problemy z higieną (19%), brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu (18%), zaniedbania ze strony rodziców (15%) oraz przemoc ze strony rodziców (10%).
- Uczniowie zostali zapytani o to, jakiego wsparcia i jakich działań najbardziej potrzebują w swoim środowisku lokalnym. Badani uczniowie najczęściej wskazywali potrzebę organizacji miejsca spotkań dla młodzieży, co zadeklarowało 47% respondentów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również organizacja obozów, kolonii i półkolonii (30%) oraz warsztaty profilaktyczne (22%), co pokazuje potrzebę aktywnego i bezpiecznego spędzania czasu wolnego. Co piąty uczeń wskazał na potrzebę organizacji wyjazdów na basen oraz zapewnienia dostępu do psychologa w szkole (po 20%). Mniejsza grupa respondentów zwróciła uwagę na potrzebę większego dostępu do zajęć pozalekcyjnych i sportowych (po 13%), oczekując rozwijania zainteresowań i aktywności fizycznej. Także 13% uczniów wskazało inne potrzeby, co może świadczyć o zróżnicowanych oczekiwaniach młodzieży wobec działań realizowanych w ich środowisku lokalnym.

4.3. Podsumowanie i rekomendacje

Przeprowadzona diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Barlinek, oparta zarówno na wynikach badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców i uczniów, jak i na analizie danych instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej, wskazuje na występowanie szeregu problemów społecznych wpływających na funkcjonowanie rodzin. Wyniki badań ankietowych pokazują, że mieszkańcy za najistotniejsze problemy uznają bezrobocie,

alkoholizm, niezaradność życiową oraz ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego i specjalistycznego. Z kolei dane OPS potwierdzają, że znaczącymi przyczynami korzystania z pomocy społecznej pozostają długotrwała lub ciężka choroba, ubóstwo, niepełnosprawność oraz bezrobocie.

Analiza zgromadzonych danych wskazuje na **potrzebę dalszego rozwijania działań wspierających rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, zdrowotnej i materialnej**. Szczególne znaczenie powinno mieć zwiększanie dostępności wsparcia psychologicznego, terapeutycznego i rehabilitacyjnego, a także rozwijanie działań służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców. Istotnym kierunkiem działań pozostaje również wspieranie osób z niepełnosprawnościami, osób przewlekle chorych oraz rodzin sprawujących nad nimi opiekę.

Wyniki badań ankietowych oraz dane instytucjonalne wskazują także na **potrzebę kontynuowania działań na rzecz rodzin z dziećmi**, w tym rodzin niepełnych oraz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Zasadne jest **dalsze rozwijanie pracy socjalnej, asystentury rodziny oraz działań wzmacniających kompetencje wychowawcze rodziców i opiekunów**.

Szczególnej uwagi wymagają problemy dotyczące dzieci i młodzieży. Zarówno mieszkańcy, jak i sami uczniowie wskazują na występowanie przemocy rówieśniczej, kontakt z używkami oraz niewystarczającą liczbę miejsc przeznaczonych do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego. W związku z tym rekomenduje się **dalsze rozwijanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom, przemocy i innym zachowaniom ryzykownym, a także poszerzanie oferty zajęć sportowych, rekreacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych skierowanych do dzieci i młodzieży**.

Ważnym kierunkiem działań powinno być również **wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny**, tak aby zapewnić kompleksowe i skoordynowane wsparcie osobom oraz rodzinom doświadczającym różnorodnych problemów społecznych. Uzyskane wyniki stanowią podstawę do planowania działań odpowiadających na rzeczywiste potrzeby mieszkańców Gminy Barlinek oraz wskazują obszary wymagające dalszego rozwoju lokalnego systemu wsparcia rodzin.